

**Program Rozwoju
pod nazwą
„Strategia Zrównoważonego Rozwoju
Gminy Bytom Odrzański
na lata 2015 – 2022”**

**CZĘŚĆ I
Diagnoza strategiczna**

UCHWAŁA Nr
RADY MIEJSKIEJ W BYTOMIU ODRZAŃSKIM
z dnia roku
w sprawie przyjęcia
PROGRAMU ROZWOJU POD NAZWĄ
„STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY BYTOM ODRZAŃSKI
NA LATA 2015 – 2022”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2013.594 j.t. z późn. zm.) Rada Miejska w Bytomiu Odrzańskim uchwala, co następuje:

§ 1.

Uchwala się Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Bytomia Odrzańskiego.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń i publikacji w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Bytomiu Odrzańskim.

Uzasadnienie do
UCHWAŁY Nr
RADY GMINY BYTOM ODRZAŃSKI
z dnia roku
w sprawie przyjęcia
PROGRAMU ROZWOJU POD NAZWĄ
„STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY BYTOM ODRZAŃSKI
NA LATA 2015 – 2022”

W roku 2014 miała miejsce nowelizacja dwóch ustaw, tj. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju i samorządzie gminnym wprowadzających nowe zadania dla gminy w obszarze programowania strategicznego. W ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, art. 15 (ust. 1 i 4) wymieniono programy rozwoju, określając je jako dokumenty o charakterze operacyjno-wdrożeniowym ustanawiane w celu realizacji celów strategicznych i określające działania przewidziane do realizacji zgodnie z ustalonym systemem finansowania i realizacji, stanowiącym element programu.

Programu rozwoju obejmuje okres niewykraczający poza okres obowiązywania średniookresowej strategii rozwoju kraju lub strategii rozwoju, które program realizuje (art.16). Zgodnie z art. 18 program rozwoju opracowuje wójt (burmistrz, prezydent miasta), a jest przyjmowany przez radę gminy w drodze uchwały (art.19 3b).

W ustawie o samorządzie gminnym uzupełniono kompetencje rady gminy (art.18, ust. 2 pkt. 6a) oraz wójta, burmistrza, prezydenta (art. 30, ust.2 pkt. 1a) w zakresie przyjmowania i opracowywania programów rozwoju. Dlatego też wraz z początkiem nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020 należy dostosować gminny układ dokumentów strategicznych do aktualnych uwarunkowań społeczno-gospodarczych i zmian prawnych.

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022” jest dokumentem określającym kierunki rozwoju gminy na najbliższe lata. Jej celem jest wskazanie misji, wizji i celów strategicznych. Niniejszy dokument stanowić będzie podstawę do prowadzenia długookresowej polityki rozwoju gminy. Będzie również służył jako punkt odniesienia dla działań o charakterze rozwojowym, podejmowanych ze środków własnych budżetu gminy, ze środków budżetu Unii Europejskiej oraz innych zewnętrznych źródeł finansowania.

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022” bazuje na faktycznym stanie zasobów gminy, stanowi kontynuację dotychczasowego jej rozwoju. Wyznaczone w dokumencie plany realizacyjne będą modyfikowane przez zmieniające się warunki wewnętrzne i zewnętrzne z zachowaniem głównych kierunków rozwoju gminy.

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

Zleceniodawca:

Gmina Bytom Odrzański
ul. Rynek 1
67-115 Bytom Odrzański
NIP 925-195-86-91
REGON 970770296
<http://www.bytomodrzański.pl/>

Wykonawca:

Biuro Ekspertyz i Rozwoju Gospodarczego Sp. z o. o.
ul. Kokosowa 15/2
Zielona Góra
KRS 0000458673
NIP 9731014292
REGON 081128576
<http://berg.zgora.pl/>

Spis treści

Wstęp	7
1. METODOLOGIA PROGRAMU ROZWOJU POD NAZWĄ „STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY BYTOM ODRZAŃSKI NA LATA 2015 – 2022”	8
2. ANALIZA REALIZACJI PROGRAMU ROZWOJU POD NAZWĄ „STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY BYTOM ODRZAŃSKI NA LATA 2015 – 2022”	11
3. POŁOŻENIE GMINY BYTOM ODRZAŃSKI	17
4. SFERA SPOŁECZNA	19
5. SFERA GOSPODARCZA	39
6. SFERA ŚRODOWISKA	47
7. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA	49
8. FINANSE GMINY	54
9. ZGODNOŚĆ REALIZACJI CELÓW STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI	62

Spis wykresów

Wykres 1 Saldo migracji na pobyt stały w Gminie Bytom Odrzański	20
Wykres 2 Ludność Gminy Bytom Odrzański	21
Wykres 3 Ludność Gminy Bytom Odrzański w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym	24
Wykres 4 Podstawowa opieka zdrowotna – porady	33
Wykres 5 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	34
Wykres 6 Wysokość środków Gminy Bytom Odrzański przeznaczanych na opiekę społeczną	36
Wykres 7 Dochody ogółem Gminy Bytom Odrzański w latach 2004-2014	54
Wykres 8 Dochody Gminy Bytom Odrzański w przeliczeniu na mieszkańca	55
Wykres 9 Wydatki budżetu Gminy Bytom Odrzański w latach 2004 – 2014	58
Wykres 10 Wydatki budżetu Gminy Bytom Odrzański w przeliczeniu na jednego mieszkańca	58
Wykres 11 Wydatki majątkowe Gminy Bytom Odrzański	61

Spis tabel

Tabela 1 Analiza aktualność wizji i misji Gminy Bytom Odrzański	12
Tabela 2 Analiza aktualności w obszarze „Ekologia”	12
Tabela 3 Analiza aktualności w obszarze „gospodarka”	13
Tabela 4 Analiza aktualności w obszarze „infrastruktura”	14
Tabela 5 Analiza aktualności w obszarze „przestrzeń”	15
Tabela 6 Analiza aktualności w obszarze „społeczność”	16
Tabela 7 Powierzchnia Gminy Bytom Odrzański na tle innych gmin Powiatu Nowosolskiego	19
Tabela 8 Przyrost naturalny w Gminie Bytom Odrzański	21
Tabela 9 Proporcje liczby mieszkańców miasta i wsi na terenie Gminy Bytom Odrzański	22
Tabela 10 Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości Gminy Bytom Odrzański	22
Tabela 11 Ludność Gminy Bytom Odrzański wg grup wiekowych	23
Tabela 12 Rynek pracy w Gminie Bytom Odrzański na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat	25

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

Tabela 13	Wskaźnik bezrobocia w Gminie Bytom Odrzański na tle powiatu, województwa i kraju	26
Tabela 14	Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia	26
Tabela 15	Współczynnik skolaryzacji brutto na terenie Gminy Bytom Odrzański	27
Tabela 16	Dane statystyczne dotyczące systemu edukacji w Gminie Bytom Odrzański	27
Tabela 17	Liczba uczniów w placówkach oświatowych na tle tendencji w powiecie i województwie.	28
Tabela 18	Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów.....	29
Tabela 19	Frekwencja wyborcza mieszkańców Gminy Bytom Odrzański podczas wybranych elekcji w latach 2005-2015.....	30
Tabela 20	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	31
Tabela 21	Wykaz ważniejszych organizacji pozarządowych z Gminy Bytom Odrzański	31
Tabela 22	Wartość środków przeznaczonych na współpracę z organizacjami pozarządowymi.....	32
Tabela 23	Ochrona zdrowia w Gminie Bytom Odrzański	33
Tabela 24	Wykaz głównych imprez kulturalnych w Gminie Bytom Odrzański	37
Tabela 25	Wybrane aspekty kultury w Gminie Bytom Odrzański	37
Tabela 26	Analiza dostępu do Internetu szerokopasmowego	38
Tabela 27	Wzrost liczby przedsiębiorstw Gminie Bytom Odrzański na tle powiatu, województwa i kraju.....	39
Tabela 28	Rodzaje prowadzonej działalności przez przedsiębiorstwa z Gminy Bytom Odrzański	40
Tabela 29	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	42
Tabela 30	Wykaz największych przedsiębiorstw w Gminie Bytom Odrzańskim	42
Tabela 31	Turystyka w Gminie Bytom Odrzański	44
Tabela 32	Lasy w Gminie Bytom Odrzański.....	46
Tabela 33	Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej.....	50
Tabela 34	Drogi gminne	52
Tabela 35	Ilość odpadów zmieszanych zbieranych w latach 2005-2012 w podziale na gminy (tony)..	53
Tabela 36	Struktura dochodów Gminy Bytom Odrzański	55
Tabela 37	Struktura wydatków budżetu Gminy Bytom Odrzański	59
Tabela 38	Wskaźnik Gg.....	61

Wstęp

Opracowanie „Programu Rozwoju pod nazwą Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022. Diagnoza strategiczna” zawiera dokumenty, które powstały w okresie wrzesień - październik 2015 r. w trakcie działań mających na celu zbudowanie Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”.

Autorzy opracowania celowo wyodrębnili ten dokument ze strategii, która jest przyjmowana przez organ stanowiący, po to by końcowy produkt – strategia był opracowaniem stosunkowo krótkim, mniej złożonym i zrozumiałym dla przeciętnego odbiorcy.

Diagnoza strategiczna zawiera rozdział dotyczący metodologii zastosowanej podczas budowy omawianego dokumentu strategicznego, analizę realizacji Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”, wielosektorową diagnozę strategiczną w obszarach takich jak potencjał demograficzny, rynek pracy, zdrowie, edukacja opieka społeczna, przedsiębiorczość, środowisko, infrastruktura komunalna, analizę zgodności z dokumentami o znaczeniu strategicznym na poziomie Europy, kraju i regionu lubuskiego.

1. METODOLOGIA PROGRAMU ROZWOJU POD NAZWĄ „STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY BYTOM ODRZAŃSKI NA LATA 2015 – 2022”

1.1. POJĘCIE STRATEGII ROZWOJU

Strategia jest dokumentem, który w jasny sposób wskazuje kierunki, w jakich powinna zmierzać gmina, aby zapewnić zrównoważony rozwój, a mieszkańcom poprawę jakości życia. Jej celem jest znalezienie odpowiedzi na pytanie, co trzeba zrobić, aby funkcjonować i rozwijać się w przyszłości.

Strategia rozwoju gminy to plan długofalowego działania Rady Miejskiej, Burmistrza Miasta i Gminy oraz wspierających go urzędników z Urzędu Miejskiego w Bytomiu Odrzańskim oraz wszystkich, którym na sercu leży lepsze jutro gminy, wobec szans i zagrożeń wynikających ze zmieniającego się otoczenia i działań innych podmiotów. Zgodnie z zapisami Strategii działanie takie jest ukierunkowane przez wartości i opcje uznane przez społeczność lokalną, bazujące na wewnętrznym potencjale sił i uwzględniające jej wewnętrzne słabości.

Strategia ma charakter krótkookresowy tzn. obejmuje zwykle okres kilku lat. Dłuższa perspektywa dla potrzeb jednostek samorządu terytorialnego nie jest zasadna, ponieważ powoduje, że cele stają się mniej realne np. nie spełniają kryterium SMART (Konkretność, Mierzalność, Afirmatywność, Realistyczność, Określone w czasie).

Strategia rozwoju nie może zawierać precyzyjnej listy inwestycji do realizacji, ponieważ z definicji jest to domeną Wieloletnich Prognoz Finansowych, czy Planów Rozwoju Lokalnego albo w przypadku mniejszych miejscowości Planów Odnowy Wsi. Tak szczegółowe informacje mogą być umieszczane tylko w dokumentach, które zawierają stale aktualizowane plany finansowe. Popętnienie takiego błędu spowodowałoby, że strategia bardzo szybko straciłaby swoją aktualność i wystąpiłaby konieczność zmiany przez Radę Gminy.

Warto zauważyć, że strategia jest dokumentem „otwartym”, nie powinna być opracowaniem „zamkniętym w szafie” o którym przypomina się tylko wtedy gdy istnieje konieczność dodatkowego uzasadnienia dokumentacji aplikacyjnej do programu operacyjnego. Przyjmuje się, że mogą pojawić się czynniki wewnętrzne i zewnętrzne w istotny sposób wpływające na założenia dokumentu. Dlatego proces realizacji strategii powinien mieć charakter dynamicznej ciągłości, uwzględniającej możliwe zmiany uwarunkowań, w celu ewentualnej korekty planów.

Strategia Rozwoju jest dokumentem, który w swoich założeniach ma być wzorem rozwoju gminy. Określa on m. in.: ostateczną wizję rozwoju, operacyjne i strategiczne cele wraz z zadaniami a także sposobem ich realizacji. Dokument ten musi przede wszystkim wyróżniać się pewnymi cechami:

- zawierać analizę sytuacji na danym terenie,
- opracowywany plan działań musi odpowiadać na problemy tego obszaru,
- powinna być oparta na zasobach lokalnych i wskazywać wyraźnie na oddolny charakter jej realizacji,
- powinna zawierać opis kluczowych celów strategicznych,
- powinna zawierać system monitorowania, aktualizacji i oceny.

Strategia stanowi podstawę działania gminy, programów i przedsięwzięć, a także polityki przestrzennej (jedna z podstaw dla sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy). Informuje o warunkach podejmowania i realizacji wszelkich działań w gminie. Podnosi wiarygodność wobec partnerów zewnętrznych, dla których niejednokrotnie stanowi podstawę oceny współpracy z gminą lub lokalizacji własnych działań na terenie gminy.

Stanowi podstawę korzystania przez gminę z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych zewnętrznych źródeł finansowania. Zgodnie z Dyrektywą Unii Europejskiej każda jednostka samorządowa powinna opierać swoje działania inwestycyjne współfinansowane ze środków Unii Europejskiej na planie strategicznym. Po wstąpieniu Polski do UE Strategia Rozwoju jest wskazywana, jako jeden z najważniejszych dokumentów (nadrzędny wobec innych dokumentów) w funkcjonowaniu Jednostek Samorządu Terytorialnego, przedstawiający kierunki rozwoju jednostki na najbliższe lata.

Najważniejsze jest jednak, że strategia tworzy platformę współdziałania wszystkich zainteresowanych podmiotów, głównych aktorów życia publicznego (mieszkańców, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń, przedsiębiorców oraz władz gminy) w celu wypracowania wspólnej przyszłości, odpowiadającej ich potrzebom.

1.2. WYMOGI PRAWNE OPRACOWANIA

Podstawą prawną uchwalenia Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022” jest Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 1990 Nr 16 poz. 95, z 2013 r. poz. 594, 1318, z 2014 r. poz. 379, 1072, z 2015 r. 1045). Artykuł 18 tejże ustawy mówi, że do wyłącznej właściwości Rady Gminy należy m.in. uchwalanie programów gospodarczych i przyjmowanie programów rozwoju w trybie określonym w przepisach o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Poprzednia strategia została opracowana w 2004 r., a do jej przygotowania posłużyły dane z lat 2000 - 2004. Strategia obowiązywała do roku 2014.

Obecnie, w stosunku do lat 2000 – 2004 pojawiły się nowe uwarunkowania, które wówczas praktycznie w ogóle nie występowały lub dotyczyły bardzo wąskiej grupy ludności, a dziś są powszechne – dotyczy to np. technologii informatycznych, rozwoju telefonii komórkowej.

Znacznie wzrosła mobilność ludności oraz znacznie posunęły się też procesy globalizacji gospodarki. Ponadto w ostatnim czasie zasadniczo zmieniły się uwarunkowania społeczne i gospodarcze, zmodernizowano szereg dróg gminnych, zmieniła się skala infrastruktury technicznej (w tym zwłaszcza wodno-kanalizacyjnej, której długość w ostatnich latach zwiększyła się).

Jednak najważniejszym argumentem przemawiającym za aktualizacją strategii są ramy wieloletnie Budżetu Unii Europejskiej, który zobowiązuje gminę do opracowania wizji rozwoju uwzględniającej nowe wyzwania i polityki horyzontalne.

Powyższe przesłanki jednoznacznie wskazują, iż pożądane jest, aby Gmina Bytom Odrzański ponownie oceniła swój potencjał i uwarunkowania rozwoju, a także ponownie określiła optymalne w nowych uwarunkowaniach cele i kierunki rozwoju.

1.3. PROCEDURA FORMUŁOWANIA PROGRAMU ROZWOJU POD NAZWĄ „STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY BYTOM ODRZAŃSKI NA LATA 2015 – 2022”

Procedura formułowania strategii rozwoju lokalnego jest złożonym procesem, w ramach którego należy wymienić następujące etapy:

Etap I – Przygotowanie do wdrożenia:

- decyzja samorządu o rozpoczęciu procedury formułowania strategii rozwoju lokalnego,
- wybór zespołu ekspertów zewnętrznych,
- przygotowanie spotkań.

Etap II – Przygotowanie diagnozy:

- zbieranie i analiza danych o gminie,
- analiza dokumentów strategicznych lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich,
- ocena przebiegu procesów rozwojowych w przeszłości,
- analiza zasobów gminy oraz trendów społeczno-gospodarczych,
- identyfikacja słabych i mocnych stron gminy,
- określenie szans i zagrożeń rozwoju gminy.

Etap III – Hierarchizacja celów:

- sformułowanie wizji i misji gminy,
- opracowanie scenariuszy rozwoju gminy,
- określenie strategicznych celów rozwoju,
- określenie celów operacyjnych,
- hierarchizacja celów.

Etap IV – Implementacja strategii:

- konsultacje dokumentu ze społecznością lokalną,
- określenie podmiotów, procedury oraz monitoringu w procesie wdrażania strategii,
- przyjęcie strategii przez Radę Miejskiej,
- utworzenie kart projektowych,
- realizacja projektów przyczyniających się do osiągnięcia celów strategicznych.

2. ANALIZA REALIZACJI PROGRAMU ROZWOJU POD NAZWĄ „STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY BYTOM ODRZAŃSKI NA LATA 2015 – 2022”

2.1. Ocena realizacji celów

W tej części dokumentu przedstawiamy analizę dotyczącą realizacji celów i zadań zawartych w poprzedniej Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Bytom Odrzański 2004 – 2014.

„Programu Rozwoju pod nazwą Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022. Diagnoza strategiczna” opracowano przyjmując za podstawę wyniki debat strategicznych organizowanych Metodą Aktywnego Planowania Strategicznego.

Uczestnicy debaty pracowali w pięciu grupach, każda podporządkowana jednemu z obszarów: przestrzeń, infrastruktura, gospodarka, społeczność i ekologia.

Na podstawie wcześniej wypracowanej analizy SWOT: Silne strony (wewnętrzne) miasta i gminy, słabe strony (wewnętrzne), szanse (zewnętrzne) i zagrożenia (zewnętrzne) odpowiedziano na pytanie: Co należy zrobić, albo, jakie podjąć działania lub spowodować efekty tych działań, żeby zlikwidować słabe strony miasta i gminy i zniwelować zagrożenia?

Na podstawie tak postawionego pytania grupy przygotowały po osiem celów opierając się na wcześniej wybranych w wyniku dyskusji słabych stronach i zagrożeniach.

Podobnie pracowano przy budowaniu celów określonych na podstawie mocnych stron i szans, z tym, że liczbę celów ograniczono do sześciu w każdej grupie.

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

Kolejnym krokiem procesu konsultacji społecznej była hierarchizacja celów w poszczególnych obszarach życia społeczno - gospodarczego.

Przyjęto, że w każdym obszarze winny zostać wyróżnione trzy cele niezbędne, bez których dany obszar nie może się rozwijać, trzy cele pierwszorzędne, które przyspieszają rozwój danego obszaru oraz trzy cele drugorzędne - ważne dla rozwoju danego obszaru, ale z bliżej nieokreślonym w dekadzie czasem i tempem ich realizacji.

Poniżej zaprezentowano określone cele strategiczne a w ramach ich cele szczegółowe oraz strategię realizacji.

Dbając o ciągłość rozwoju i jego harmonijność należy zweryfikować zapisy poprzedniej strategii pod względem ich aktualności oraz możliwości przynajmniej częściowej kontynuacji jej realizacji.

Tabela 1 Analiza aktualność wizji i misji Gminy Bytom Odrzański.

Wizja	Aktualność	Zamiar dalszej realizacji	Uwagi
Nie określono wizji gminy.	-	-	Konieczność określenia wizji rozwoju Gminy Bytom Odrzański
Misja			
Zintegrowany obszar samorządowy zrównoważonego rozwoju opartego na wyjątkowych walorach przyrodniczych i krajobrazowych nierozzerwalnie związanych z rzeką Odrą. Gmina sprzyjająca rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości w oparciu o dobrą infrastrukturę techniczną i dobrze przygotowane tereny inwestycyjne. Bezpieczna gmina z dobrym dla mieszkańców dostępem do rekreacji i oferty kulturalnej opartej o tradycje regionu i architekturę Bytomia Odrzańskiego.	Częściowo aktualna	Zamiar kontynuacji	Misja wymaga modyfikacji w związku z pojawieniem się nowych trendów społecznych i gospodarczych

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Bytom Odrzański 2004 – 2014.

Tabela 2 Analiza aktualności w obszarze „Ekologia”.

Cel strategiczny	Aktualność celu	Zamiar dalszej realizacji celu	Uwagi
Cele niezbędne			
Podjęć działania w kierunku kompleksowego skanalizowania wsi.	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	Podjęto szereg działań związanych z budową kanalizacji sanitarnej i przydomowych oczyszczalni ścieków
Podjęć działania w kierunku poprawy istniejącego stanu środowiska naturalnego.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Podjęć działania w kierunku	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

wielokierunkowej ochrony środowiska naturalnego.			
Cele pierwszorzędne			
Prowadzić ciągłą edukację społeczeństwa.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Wprowadzić szeroko pojętą segregację odpadów.	Nieaktualny	-	Zmiany w ustawie o porządku i czystości w gminach wprowadziła obowiązek segregacji odpadów
Podjąć działania w kierunku szeroko rozumianej ochrony przed powodzią.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Cele drugorzędne			
Egzekwować prawo w zakresie przepisów związanych z ochroną środowiska naturalnego.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Umożliwić tworzenie obszarów chronionego krajobrazu.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Odbudowywać zieleń miejską.	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	Gmina podjęła szereg działań w zakresie zieleni miejskiej (nowe nasadzenia, nawadnianie roślinności)

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Bytom Odrzański 2004 – 2014.

Tabela 3 Analiza aktualności w obszarze „gospodarka”

Cel strategiczny	Aktualność celu	Zamiar dalszej realizacji celu	Uwagi
Cele niezbędne			
Stworzyć warunki do inwestowania.	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	W Bytomiu Odrzańskim funkcjonuje specjalna strefa ekonomiczna
Stworzyć warunki na rzecz modernizacji i rozwoju lokalnej gospodarki rolnej, leśnej i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz pozyskanie nowych rynków zbytu dla lokalnych produktów.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Podjąć działania na rzecz przywrócenia szlaku turystycznego na rzece Odrze z możliwością zwiedzania Bytomia Odrzańskiego	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	W Bytomiu Odrzańskim nastąpił intensywna rozbudowa infrastruktury portowej umożliwiającej turystyczne wykorzystanie rzeki
Cele pierwszorzędne			
Stworzyć warunki dla lepszego wykorzystania bogactw naturalnych położonych na terenie gminy.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	Na obszarze Gminy Bytom Odrzański stwierdzono występowanie złóż miedzi.
Podjąć działania na rzecz pozyskania środków pozabudżetowych.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Podjąć działania w kierunku rozwoju budownictwa mieszkaniowego i	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

przemysłowego.			
Cele drugorzędne			
Podjąć działania w celu rozreklamowania zabytkowej architektury gminy.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Aktywnie promować atrakcyjne położenie, zabytki i korzystne warunki dla organizacji różnych form turystyki (hotele, pola kempingowe, place zabaw, place rekreacyjno-sportowe.	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Podjąć działania na rzecz odbudowy mostu na rzece Odrze.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Bytom Odrzański 2004 – 2014.

Tabela 4 Analiza aktualności w obszarze „infrastruktura”

Cel strategiczny	Aktualność celu	Zamiar dalszej realizacji celu	Uwagi
Cele niezbędne			
Modernizacja i rozbudowa urządzeń wodno-kanalizacyjnych na terenie miasta Bytom Odrzański.	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Podjąć działania w celu zrewitalizowania zdegradowanych dzielnic miejskich.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Podjąć działania w celu rozwoju lokalnego sportu, kultury masowej i rekreacji.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Cele pierwszorzędne			
Podjąć działania na rzecz budowy sieci wodociągowej na terenie miasta.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Podjąć działania w kierunku rewitalizacji Starego Miasta w Bytomiu Odrzańskim poprzez przebudowę infrastruktury technicznej – dróg oraz remontu kamienic zabytkowych	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	Zrealizowano projekt polegający na rewitalizacji rynku w Bytomiu Odrzańskim
Podjąć działania w kierunku przebudowy nawierzchni ulic oraz remontu kamienic zabytkowych.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Cele drugorzędne			
Zabezpieczyć tereny przed powodzią w miejscowości Tarnów Bycki i tereny rolne.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Podjąć działania w kierunku usunięcia obiektów budowlanych stanowiących zagrożenie dla społeczeństwa.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Podjąć działania na rzecz utrzymania świetlic wiejskich w gminie Bytom Odrzańskim oraz przystanków autobusowych	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Bytom Odrzański 2004 – 2014.

Tabela 5 Analiza aktualności w obszarze „przestrzeń”

Cel strategiczny	Aktualność celu	Zamiar dalszej realizacji celu	Uwagi
Cele niezbędne			
Aktualizować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Podjąć działania w kierunku stworzenia terenów rekreacyjno-turystyczno-historycznych promujących walory Bytomia Odrzańskiego.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Podjąć działania w kierunku pozyskania inwestorów dla strefy ekonomicznej na terenie gminy Bytom Odrzański.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	W Podstrefie KS SSE w Bytomiu Odrzański działalność prowadzi firma Dried Flowers. W 2015 r. rozpoczęła inwestycje firma z branży meblowej
Cele pierwszorzędne			
Podjąć działania w kierunku lokalizacji i budowy nowych obszarów usług komunalnych.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Stworzyć warunki do funkcjonowania "Parku przemysłowego"(strefa aktywności gospodarczej).	Nieaktualny	-	W Bytomiu Odrzańskim funkcjonuje podstrefa K-S SSE
Umożliwić lepsze wykorzystanie rzeki Odry	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	W Bytomiu Odrzański powstała infrastruktura portowa. Gmina wspólnie z innymi jednostkami zakupiła statki turystyczne Laguna i Zefir. Rozpoczęła się rozbudowa przystani rzecznych na odcinku środkowej Odry.
Cele drugorzędne			
Podjąć działania w kierunku zachowania terenów chronionego krajobrazu (parki i rezerваты).	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Podjąć działania na rzecz połączenia obydwu brzegów Odry w Bytomiu Odrzańskim.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	Wysoki koszt inwestycji, małe znaczenie z punktu widzenia strategicznych połączeń w regionie lubuskim
Podjąć działania zmierzające do przebudowy zieleni miejskiej.	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	-

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Bytom Odrzański 2004 – 2014.

Tabela 6 Analiza aktualności w obszarze „społeczność”

Cel strategiczny	Aktualność celu	Zamiar dalszej realizacji celu	Uwagi
Cele niezbędne			
Przeciwdziałać skutkom rosnącego bezrobocia.	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	Bezrobocie w gminie utrzymuje się poniżej średniej w województwie. W ostatnich latach zaobserwowano tendencję spadkową
Przeciwdziałać patologiom społecznym.	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Wzmacniać struktury władzy samorządowej i jej samodzielność.	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	Gmina uczestniczyć w organizacjach zrzeszających inne jednostki samorządu terytorialnego, co umożliwi stworzenie lobby na rzecz rozwoju samorządności
Cele pierwszorzędne			
Utrzymać i działać na rzecz zwiększania poziomu funkcjonowania zespołu szkół.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Stworzyć sprawny system oceny potrzeb i pomocy osobom pozostającym bez pracy	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Cele drugorzędne			
Podjąć działania w kierunku polepszenia funkcjonowania ochrony zdrowia w Bytomiu Odrzańskim.	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Stworzyć system organizacji konsultacji społecznej przy podejmowaniu istotnych dla gminy decyzji.	Częściowo aktualny	Zamiar kontynuacji	-
Podjąć działania w kierunku bezpieczeństwa i porządku publicznego.	Aktualny	Zamiar kontynuacji	-

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Bytom Odrzański 2004 – 2014.

2.2. Podsumowanie aktualności poprzedniej strategii

Poprzednia Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Bytom Odrzański została uchwalona na okres 2004 – 2014 przy uwzględnieniu ówczesnej sytuacji społeczno-ekonomicznej samorządu, regionu lubuskiego i kraju, a także możliwości dofinansowania realizacji zadań bieżących i inwestycyjnych.

W okresie projektowania tamtego dokumentu nie były brane pod uwagę m.in. zmieniające się trendy i polityki Unii Europejskiej. Dlatego konieczne jest dostosowanie planowanej strategii na okres 2015-2020 do obecnie obowiązujących wytycznych w tym zakresie w szczególności określonych

w dokumencie Strategia Europa 2020, której celem jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie:

- inteligentny – dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje; rozwój inteligentny oznacza zwiększenie roli wiedzy i innowacji jako sił napędowych przyszłego rozwoju. Wymaga to podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania transferu innowacji i wiedzy, pełnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych. Innowacyjne pomysły powinny skutkować nowymi produktami i usługami, przyczyniającymi się do zwiększenia wzrostu, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwiązywania problemów społecznych,
- zrównoważony – dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i konkurencyjnego przemysłu; oznacza budowanie zrównoważonej i konkurencyjnej gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, wykorzystując do tego pierwszoplanową pozycję Europy w zakresie nowych procesów i technologii, w tym przyjaznych środowisku, przyspieszając wprowadzanie inteligentnych sieci opartych na technologiach ICT, a także wzmacniając przewagę konkurencyjną europejskiego biznesu, szczególnie sektora produkcji i MŚP. Działania te zwiększą również spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną,
- sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa. Taki rozwój oznacza wzmocnienie pozycji obywateli poprzez zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowanie w kwalifikacje, zwalczanie ubóstwa oraz modernizowanie rynków pracy, systemów szkoleń i ochrony socjalnej, aby pomóc ludziom przewidywać zmiany i radzić sobie z nimi oraz móc budować spójne społeczeństwo. Strategia zwraca uwagę na zapewnienie każdemu obywatelowi możliwości rozwoju przez całe życie, a także konieczność pełnego wykorzystania kapitału ludzkiego, w kontekście problemów starzejącego się społeczeństwa i rosnącej światowej konkurencji.

Zdecydowana większość celów określonych w Strategii Rozwoju Gminy na lata 2004-2014 nadal pozostaje aktualna, wymaga jedynie nieznacznej modyfikacji, bądź przeformułowania. Za nieaktualne uznano m.in. następujące cele dotyczące np. budowy strefy aktywności gospodarczej, ponieważ taki obszar powstał w Bytomiu Odrzańskim, co więcej przyciągnął dwóch nowych inwestorów.

Pozostałe cele sformułowano na tyle ogólnie, że nadal istnieje potrzeba ich realizacji. Przykładem może być infrastruktura komunalna, do której należy zaliczyć m.in. drogi wymagające ciągłej modernizacji i nakładów odtworzeniowych.

3. POŁOŻENIE GMINY BYTOM ODRZAŃSKI

Gmina Bytom Odrzański położona jest w południowej części województwa lubuskiego. Pod względem administracyjnym przynależy do powiatu nowosolskiego, stanowiąc jego południowy fragment. Sąsiaduje z następującymi gminami:

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

- od strony północnej z gminą Siedlisko (powiat nowosolski) - naturalną granicę pomiędzy gminami tworzy rzeka Odra,
- od strony wschodniej z gminą Żukowice (powiat głogowski, województwo dolnośląskie);
- od strony południowej z gminą Niegosławice (powiat żagański),
- od strony południowej i zachodniej z gminą Nowe Miasteczko i z gminą Nowa Sól (powiat nowosolski).

Powierzchnia gminy wynosi 5 238 ha.

Gmina Bytom Odrzański jest jedną z mniejszych pod względem powierzchni jednostka w Powiecie Nowosolskim. Biorąc pod uwagę średnią wielkość jednostek samorządu terytorialnego jest także jedną z mniejszych gmin miejsko-wiejskich w województwie lubuskim.

Gmina Bytom Odrzański jest jednostką administracyjną o statusie miejsko-wiejskim, tworzy ją miasto Bytom Odrzański oraz 10 sołectw. W skład gminy wchodzi następujące sołectwa:

- Bodzów
- Bonów,
- Bycz,
- Drogomil,
- Królikowice,
- Małaszowice,
- Popowo,
- Sobolice
- Tarnów Bycki,
- Wierzbnica.

Głównym ogniwem w układzie sieci osadniczej jest miasto Bytom Odrzański, którego powierzchnia w granicach administracyjnych wynosi 236 ha (2,36 km²). Pełni ono obok funkcji mieszkaniowej rolę lokalnego ośrodka administracyjnego, usługowego, przemysłowego oraz obsługi turystycznej. Miasto skupia ok. 82% mieszkańców gminy. Pozostałą część sieci osadniczej cechuje duże, nieregularne rozdrobnienie i jest to przeważnie zabudowa jednorodzinna.

Obszar aglomeracji nowosolskiej wpływa na rozwój gminny, ponieważ stanowi on jeden z prężnie rozwijających się ośrodków przemysłowych w Województwie Lubuskim. Możemy mówić w tym przypadku o zjawisku dyfuzji rozwoju z obszaru miejskiego na obszar wiejski. Na rozwój gminy wpływa także pobliska aglomeracja głogowska.

Spora część mieszkańców gminy znajduje zatrudnienie w nowo powstających firmach zlokalizowanych w nowosolskim oddziale Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, a także na terenie aglomeracji głogowskiej.

Natomiast mieszkańcy aglomeracji wskutek wyczerpywania się atrakcyjnie położonych nieruchomości wyprowadza się na teren wsi a także miasta Bytom Odrzański, uchodzącego za małą i przyjazną miejscowość. Dzięki temu daje się zaobserwować dodatnie saldo migracji.

Tabela 7 Powierzchnia Gminy Bytom Odrzański na tle innych gmin Powiatu Nowosolskiego

Gmina	2014
Miasto Nowa Sól	2180
Kozuchów	17918
Nowe Miasteczko	7686
Bytom Odrzański	5238
Gmina Nowa Sól	17596
Otyń	9169
Siedlisko	9216
Kolsko	8070

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

4. SFERA SPOŁECZNA

4.1. Potencjał demograficzny Gminy Bytom Odrzański

W analizowanym okresie 2004-2014 obserwuje się wzrost liczby mieszkańców Gminy Bytom Odrzański. W 2004 r. w Gminie Bytom Odrzański zamieszkiwało 5361 osób (w tym 2730 kobiet i 2631 mężczyzn). Na koniec 2014 r. według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba ta wynosiła 5503 osób (w tym 2753 kobiet i 2750 mężczyzn).

Interesującym zjawiskiem jest to, że w każdym z przedstawionych okresów liczba kobiet na terenie gminy jest równa (bliska) liczbie mężczyzn. W większości samorządów terytorialnych w Polsce proporcje te są zaburzone na korzyść kobiet, co jest związane z krótszą średnią wieku mężczyzn.

Na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego średnie saldo migracji gminnych wewnętrznych w okresie 2004-2014 wyniosło 17. Warto dodać, że w latach 2004, 2006, 2014 zanotowano ujemne saldo migracji, natomiast w latach 2005, 2011 i 2013 wyniosło ono 0. Biorąc pod uwagę negatywne trendy demograficzne można się spodziewać w najbliższych latach pogłębiającego się zjawiska ujemnego lub zerowego salda migracji, co w dłuższej perspektywie będzie negatywnie oddziaływać na wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Kolejnym ważnym wskaźnikiem przy analizie trendów demograficznych Gminy Bytom Odrzański jest zwiększająca się liczba mieszkańców. To z pewnością wyróżnia gminę spośród innych tego typu jednostek samorządu terytorialnego.

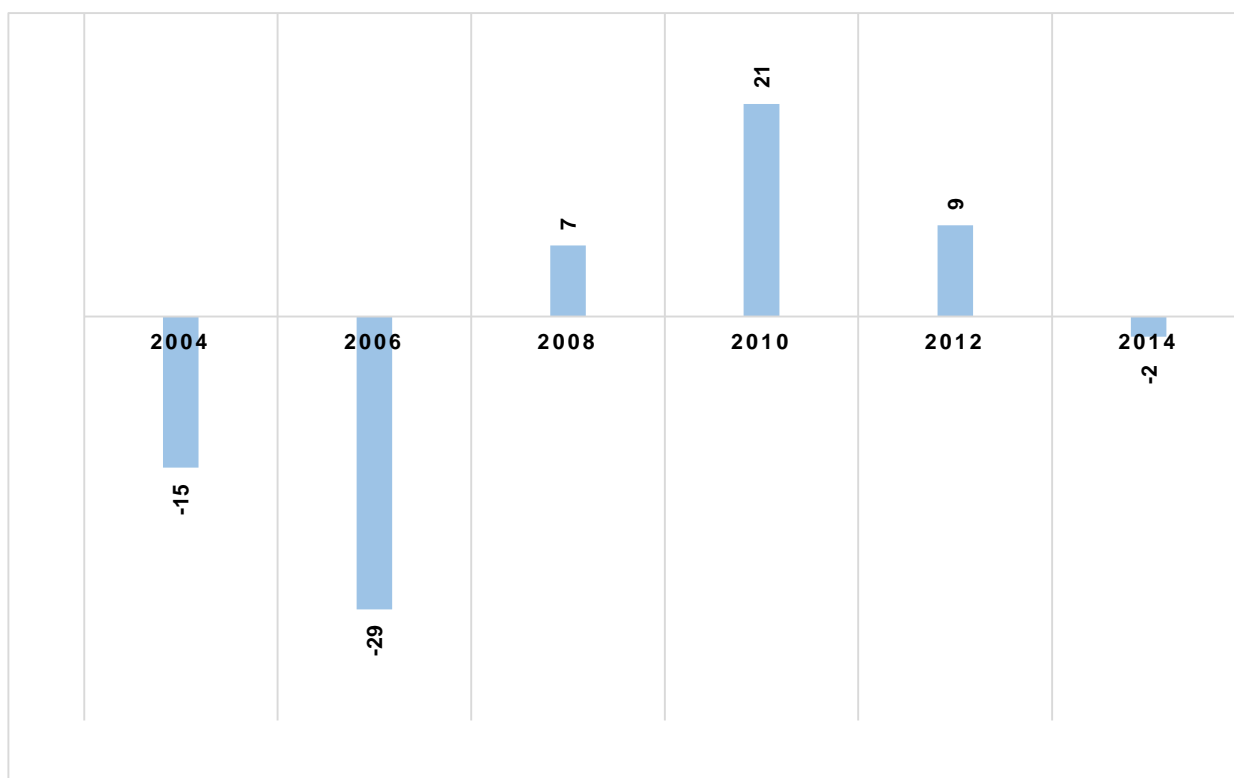
Zwiększająca się liczba mieszkańców dla tego typu gmin miejsko-wiejskich wynika z bliskiego sąsiedztwa miast i obszarów zurbanizowanych (tzw. centrów wzrostu gospodarczego), w tym przypadku aglomeracji nowosolskiej (Województwo Lubuskie) oraz aglomeracji głogowskiej (Województwo Dolnośląskie). Wpływ na ten proces mają następujące czynniki:

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

- atrakcyjne tereny pod zabudowę mieszkaniową,
- kreowanie przez samorząd przyjaznej polityki w zakresie rozbudowy infrastruktury komunalnej przyczyniającej się do wzrostu jakości życia mieszkańców,
- bliskość miasta Nowa Sól i Głogów,
- moda na budownictwo jednorodzinne,
- stosunkowo bliskie położenie względem krajowych korytarzy transportowych (droga ekspresowa S-3),
- rosnące wynagrodzenie mieszkańców centrów wzrostu,
- dobra jakość infrastruktury komunikacyjnej (w tym przede wszystkim dróg) łączących gminę z innymi ośrodkami wzrostu.

Wykres 1 Saldo migracji na pobyt stały w Gminie Bytom Odrzański

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

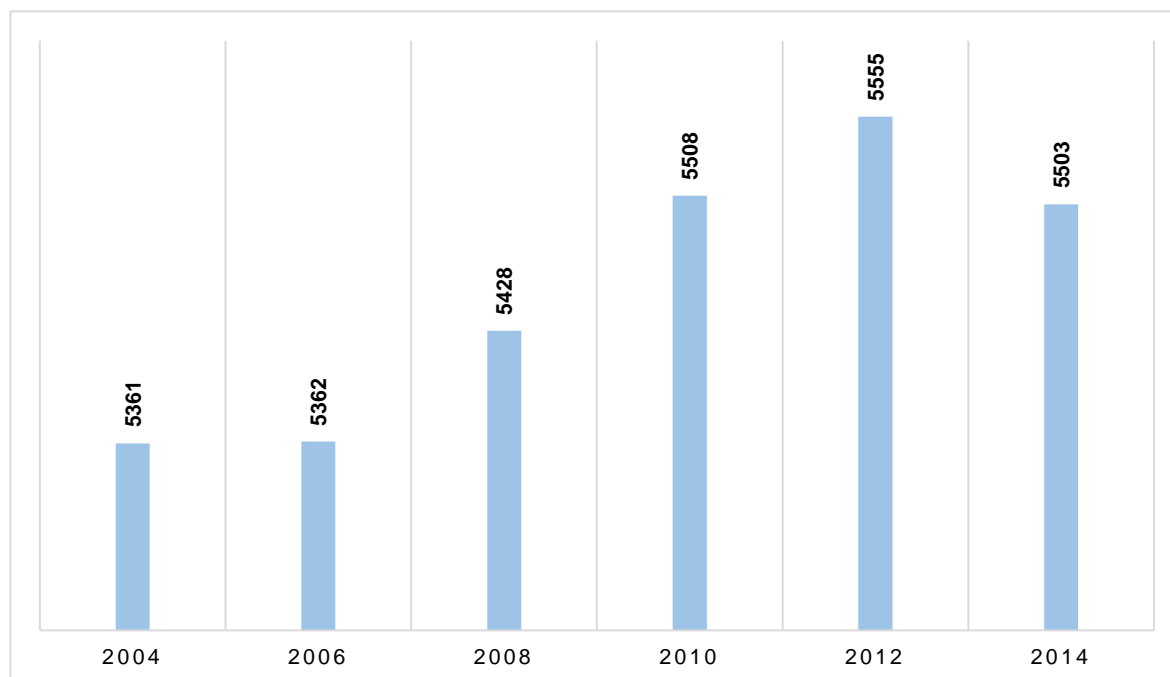
Wzrost liczby mieszkańców Gminy Bytom Odrzański w wielu przypadkach przekłada się bezpośrednio na pozytywne efekty społeczno-gospodarcze dla gminy:

- wzrost ilości podatków z tytułu PIT pośrednio wpływających do budżetu (37,42% od każdej złotówki zapłaconej z tytułu PIT),
- wzrost wpływów z podatków i opłat lokalnych.

Należy podkreślić, że napływ nowych mieszkańców oprócz korzystnych efektów dla budżetu powoduje także wzrost nakładów inwestycyjnych. Niekiedy sprzedane nieruchomości wymagają wybudowania infrastruktury drogowej, kanalizacyjnej, wodociągowej, czy oświetleniowej.

Wykres 2 Ludność Gminy Bytom Odrzański

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Pozytywną tendencją, która widoczna jest w Gminie Bytom Odrzański jest również dodatni przyrost naturalny. W latach 2004-2014 wskaźnik ten ma wartość dodatnią, aczkolwiek niższą od wskaźnika 2,1 który zapewnia odtwarzanie populacji.

Wskaźnik przyrostu naturalnego w Gminie Bytom Odrzański był na średnim poziomie w odniesieniu do danych dla innych obszarów miejsko-wiejskich w Polsce.

Tabela 8 Przyrost naturalny w Gminie Bytom Odrzański

Na 1000 ludności:	2004	2006	2008	2010	2012	2014
zgony	8,46	8,46	8,04	9,30	10,16	10,31
przyrost naturalny	0,9	3,3	5,5	3,8	0,7	0,2
urodzenia żywe	9,4	11,8	13,5	13,1	10,9	10,5
małżeństwa zawarte w ciągu roku	5,0	5,5	8,8	7,7	5,8	3,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Analiza trendów demograficznych w poszczególnych miejscowościach wskazuje, że w latach 2004-2014 w pięciu mniejszych wsiach Gmin Bytom Odrzański nastąpił spadek liczby mieszkańców:

- Popowo,
- Tarnów Bycki.

W miejscowości Królikowice liczba mieszkańców w badanym okresie pozostała bez zmian. Spadek liczby ludności w tych miejscowościach nie był zbyt drastyczny. Średnio w miejscowości ubyło parę procent mieszkańców. Może to wynikać z naturalnych migracji (np. wyjazd młodych mieszkańców w poszukiwaniu pracy) oraz spadku atrakcyjności tych miejscowości jako miejsca zamieszkania (utrudniony dostęp do komunikacji publicznej i oferty rynku pracy).

Tabela 9 Proporcje liczby mieszkańców miasta i wsi na terenie Gminy Bytom Odrzański

Obszar	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Teren miejski	4390	4406	4382	4408	4428	4440	4467	4466	4459	4451	4446
Teren wiejski	977	874	972	990	1009	1021	1026	1024	1036	1042	1045
Teren miejski w %	81,80	83,45	81,85	81,66	81,44	81,30	81,32	81,35	81,15	81,03	80,97
Teren wiejski w %	18,2	16,55	18,15	18,34	18,56	18,7	18,68	18,65	18,85	18,97	19,03

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Za główne centrów rozwoju w Gminie dysponujące największym potencjałem demograficznym należy uznać przede wszystkim:

- Miasto Bytom Odrzański (4446 mieszkańców),
- Wieś Bodzów (154 mieszkańców),
- Wieś Bycz (171 mieszkańców),
- Wieś Wierzbnica (166 mieszkańców).

Tabela 10 Liczba mieszkańców poszczególnych miejscowości Gminy Bytom Odrzański

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Trend
Bodzów	123	122	128	131	132	139	144	146	149	151	154	>
Bonów	106	109*	102	105	114	116	119	117	111	112	110	>
Bycz	145	144	138	137	134	139	138	146	154	162	171	>
Bytom Odrzański	4390	4406	4382	4408	4428	4440	4467	4466	4459	4451	4446	>
Drogomil	123	125	127	130	135	138	135	125	127	125	125	>
Królikowice	94	96	95	97	101	99	97	99	98	96	94	=
Małaszowice	92	95	92	93	95	97	98	97	102	104	102	>
Popowo	59	56	57	59	56	51	52	48	48	49	46	<

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

Tarnów Bycki	80	83	79	81	84	82	84	83	83	79	77	<
Wierzbica	155	153	154	157	158	160	159	163	164	164	166	>

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Bytomiu Odrzańskim.

Analiza pokazuje, że naturalnym centrum gminy zarówno w wymiarze gospodarczym jak i administracyjnym jest miasto Bytom Odrzański. W okresie ostatniej dekady zanotowano tutaj wzrost liczby mieszkańców. O atrakcyjności miasta świadczy dobrze rozbudowana infrastruktura komunalna (dostęp do mediów: kanalizacji, wodociągu, prądu, sieci teleinformatycznej), estetyka miasta (daleko posunięte procesy rewitalizacji przestrzeni miejskiej, rozbudowa infrastruktury nadodrzańskiej), dostęp do szkół, przedszkola, domu kultury i urzędu.

Tabela 11 Ludność Gminy Bytom Odrzański wg grup wiekowych

Wiek	2004	2006	2008	2010	2012	2014
0-4 lat	275	289	298	358	351	294
5-9 lat	320	288	278	277	303	341
10-14 lat	417	384	352	314	282	278
15-19 lat	460	409	399	367	367	291
20-24 lat	496	522	468	438	439	422
25-29 lat	446	424	509	511	476	438
30-34 lat	366	409	412	433	469	502
35-39 lat	305	320	338	410	406	436
40-44 lat	360	349	319	309	335	369
45-49 lat	430	370	370	341	328	294
50-54 lat	435	461	440	402	372	351
55-59 lat	321	387	406	426	424	404
60-64 lat	160	184	270	349	370	402
65-69 lat	181	160	158	147	209	262
70 lat i więcej	389	406	411	426	424	419

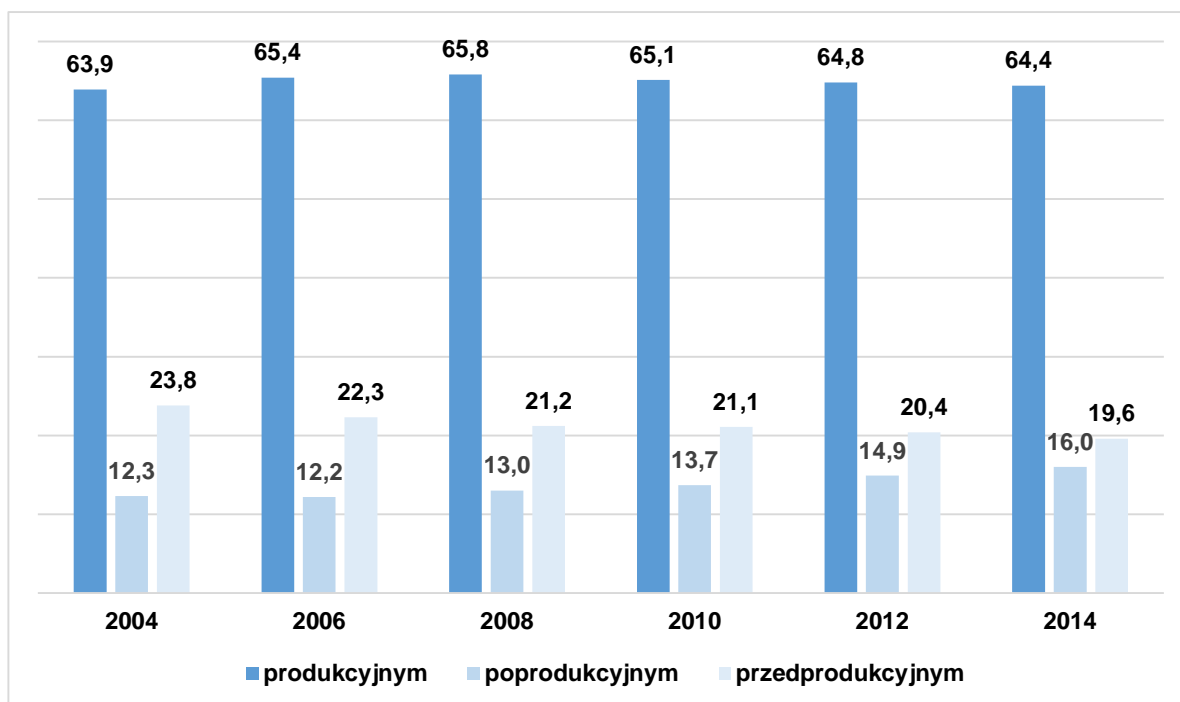
Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Istotnym wskaźnikiem obrazującym kondycję demograficzną w Gminie Bytom Odrzańskim są dane dotyczące struktury ludności, a w szczególności liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. W tym przypadku dane odnoszące się do terenu tej jednostki samorządu terytorialnego są zbliżone do ogólnych tendencji zaobserwowanych na terenie Powiatu Nowosolskiego, a także Województwa Lubuskiego i Polski.

W okresie 2004-2014 wzrosła liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym z 12,3% do 16 %, jednocześnie zanotowano spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Wykres 3 Ludność Gminy Bytom Odrzański w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Prognozy demograficzne dla Polski jednoznacznie wskazują na niekorzystne kierunki zmian. Przewiduje się, że w 2035 r. populacja kraju zmniejszy się w stosunku do obecnej o ponad 2 miliony. Głównym powodem będzie ujemny przyrost naturalny, który z większą intensywnością będzie występował na terenach miejskich niż wiejskich. Wydłużenie się przeciętnego trwania życia i jednocześnie niski poziom dzietności, będzie powodował niekorzystne zmiany w strukturze wieku. W perspektywie do 2035 roku nastąpi gwałtowny proces starzenia się społeczeństwa.

Aktualne prognozy GUS dla Powiatu Nowosolskiego są zgodne z tendencjami ogólnopolskimi: populacja mieszkańców tego obszaru będzie się zmniejszać i w 2035 r. może osiągnąć poziom 80 039, to mniej niż obecnie o 7 688 osób.

Przekładając powyższe dane na sytuację Gminy Bytom Odrzański należy się spodziewać spadku liczby mieszkańców do poziomu 5053 osób.

4.2. Rynek pracy w Gminie Bytom Odrzański

O poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego świadczy m.in. niski wskaźnik bezrobocia. Niezwykle ciężko jest ustalić ten wskaźnik, ponieważ oficjalne dane statystyczne nie zawsze oddają rzeczywistą sytuację na lokalnym rynku pracy.

Zgodnie z Ustawą o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu - bezrobotny to osoba niezatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania rejonowym urzędzie pracy. Zatem osoba, która nie jest ujęta w rejestrach prowadzonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Nowej Soli, a nie pracuje, nie jest uznawana jako osoba bezrobotna.

Warto dodać, że bezrobocie jest normalnym zjawiskiem polegającym na tym, że na rynku pracy są osoby chcące pracować, ale pozostające bez zajęcia. Zjawisko to podlega podstawowym prawom ekonomii popytowo (ludzie szukający pracy) podażowej (pracodawcy poszukujący pracy). Jako naturalny poziom bezrobocia niektórzy ekonomiści przyjmują 6% (bezrobocie takie to wynik fluktuacji na rynku pracy, część osób zmienia pracę, poszukuje nowej posady itp.)

Bezrobocie nie tylko samo jest problemem społecznym, ale leży także u podstaw wielu innych kwestii społecznych. I tak np. szczególnie długotrwałe bezrobocie związane jest z obniżeniem standardu materialnego życia nie tylko samego bezrobotnego, ale i całej jego rodziny. Stąd bardzo często obszary długotrwałego bezrobocia pokrywają się w danym społeczeństwie z obszarami ubóstwa. To z kolei może powodować rozprzestrzenianie się rozmaitych patologii społecznych, rozpad rodziny obniżenie zdrowotności społeczeństwa. Nawet krótkotrwały okres bezrobocia nie pozostaje bez wpływu na kondycję psychiczną osób dotkniętych tym problemem.

Tabela 12 Rynek pracy w Gminie Bytom Odrzański na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat

Pracujący*	2004	2006	2008	2010	2012	2014
ogółem	542	494	507	526	563	654
mężczyźni	291	276	251	262	291	335
kobiety	251	218	256	264	272	319
Bezrobotni zarejestrowani						
ogółem	636	472	317	387	372	293
mężczyźni	284	190	112	150	152	108
kobiety	352	282	205	237	220	185
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym						
ogółem	18,6	13,5	8,9	10,8	10,3	8,3
kobiety	21,5	16,8	12,1	14,2	13,1	11,3
mężczyźni	15,9	10,4	6,0	7,8	7,9	5,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Jak wspomniano powyżej poziom bezrobocia rzutuje w pierwszej kolejności na kondycję społeczno-ekonomiczną mieszkańców Gminy Bytom Odrzański. W skali makroekonomicznej pociąga za sobą drenaż finansów publicznych na zasiłki i inne świadczenia socjalne oraz na programy przeciwdziałania bezrobociu, powoduje zmniejszenie dochodów budżetowych państwa (a tym samym pośrednio gmin), ponieważ bezrobotni nie płacą podatków dochodowych, nie płacą składek na ubezpieczenie społeczne, nie kupują towarów, niemożność znalezienia pracy skłania młodych, wykształconych ludzi do emigracji zarobkowej.

Wskaźnik bezrobocia, mierzony jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym był w Gminie Bytom Odrzański nieznacznie niższy niż w województwie lubuskim i w 2014 r. wyniósł 8,3 % (w regionie 12,8%). W stosunku do 2004 r. sytuacja na analizowanym obszarze uległa poprawie, wówczas wskaźnik bezrobocia wynosił 18,6% i był wyższy od regionalnego (15,2%). Również we wszystkich gminach Powiatu Nowosolskiego wskaźnik bezrobocia w latach 2004-2014 zmniejszył się.

Tabela 13 Wskaźnik bezrobocia w Gminie Bytom Odrzański na tle powiatu, województwa i kraju

Obszar	2004	2014
Bytom Odrzański	18,6	8,3
Powiat Nowosolski	21,9	21,3
Lubuskie	15,2	12,8
Polska	19,0	11,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Jak wynika z danych PUP w Nowej Soli w 2014 r. w Gminie Bytom Odrzański bez pracy pozostawało 293 osoby. Wśród osób bezrobotnych dominowały kobiety. Z punktu widzenia poziomu życia na analizowanym obszarze ważne jest, że wśród osób bezrobotnych tylko kilkanaście procent miało prawo do zasiłku.

Tabela 14 Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia

Gmina Bytom Odrzański	2004	2014
wyższe	2,2%	6,5
średnie	21,7%	21,5%
zasadnicze zawodowe	37,5	30,07%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

4.3. Edukacja

Do jednych z głównych zadań Gminy Bytom Odrzański jako jednostki samorządu terytorialnego należy świadczenie usług edukacyjnych na poziomie przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym. Obecnie Gmina Bytom Odrzański jest organem prowadzącym dla Zespołu Szkół w Bytomiu Odrzańskim (Gimnazjum Publiczne i Publiczna Szkoła Podstawowa).

Na terenie Gminy Bytom Odrzański nie ma szkół ponadgimnazjalnych. Istniejące na początku poprzedniej dekady liceum ogólnokształcące z uwagi na koszty działalności i małą liczbę uczniów zostało zamknięte. Usługi szkolnictwa ponadgimnazjalnego świadczą obecnie placówki edukacyjne Powiatu Nowosolskiego. Część uczniów pobiera naukę w mieście Głogów.

Tabela 15 Współczynnik skolaryzacji brutto na terenie Gminy Bytom Odrzański

Współczynnik skolaryzacji brutto		2004	2006	2008	2010	2012	2014
szkoły podstawowe	%	97,77	97,79	98,90	94,81	100,00	97,65
szkoły gimnazjalne	%	98,80	92,86	94,25	100,00	98,40	100,00

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Współczynnik skolaryzacji na poziomie podstawowym wyniósł 97,65%, a na poziomie gimnazjalnym 100%. Gmina zatem wypełnia obowiązki związane z kształceniem mieszkańców.

Tabela 16 Dane statystyczne dotyczące systemu edukacji w Gminie Bytom Odrzański

Placówki wychowania przedszkolnego		2004	2006	2008	2010	2012	2014
przedszkola bez specjalnych	ob.	1	1	1	1	1	1
oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	ob.	0	0	0	0	1	1
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego							
przedszkola bez specjalnych	osoba	125	140	150	143	143	149
oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	osoba	0	0	0	0	23	22
Miejsca w placówkach wychowania przedszkolnego							
przedszkola bez specjalnych	msc.	130	145	145	145	145	145
Szkoły podstawowe							
szkoły podstawowe ogółem	ob.	1	1	1	1	1	1
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	ob.	1	1	1	1	1	1
szkoły podstawowe ogółem - uczniowie	osoba	438	399	359	329	361	395
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych - uczniowie	osoba	438	399	359	329	361	395
Szkoły gimnazjalne							
gimnazja ogółem	ob.	1	1	1	1	1	1

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	ob.	1	1	1	1	1	1
gimnazja ogółem - uczniowie	osoba	248	221	213	195	185	152
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych - uczniowie	osoba	248	221	213	195	185	152

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

W 2014 r. w Gminie Bytom Odrzański funkcjonowało 1 przedszkole oraz 1 oddział przedszkolny przy szkole podstawowej dysponujące łącznie 145 miejscami.

Tabela 17 Liczba uczniów w placówkach oświatowych na tle tendencji w powiecie i województwie

	2004	2012	Rok 2004 = 100
Gmina Bytom Odrzański			
szkoła podstawowa	438	361	82,4
gimnazjum	248	185	74,6
Powiat Nowosolski			
Szkoła podstawowa	6 514	4 951	76,0
gimnazjum	3 933	2 794	71,0
Lubuskie			
Szkoła podstawowa	74 084	56 491	76,3
gimnazjum	45 319	31 951	70,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Na obszarze Gminy Bytom Odrzański zaobserwować można ogólną tendencję zmniejszania się liczby uczniów. W latach 2004-2014 liczba uczniów szkół podstawowych zmniejszyła się z 438 do 395, a gimnazjów z 248 do 152. W analogicznym okresie zjawisko powyższe (w podobnej skali) wystąpiło również w województwie lubuskim i powiecie nowosolskim.

Na poziom edukacji wpływa nie tylko dostępność do placówek oświatowych, ale również jej również jakość infrastruktury.

Jedyny ośrodek edukacyjny na terenie gminy zlokalizowany w Bytomiu Odrzańskim jest w dobrym stanie technicznym i nie wymaga dużych nakładów finansowych.

Tabela 18 Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów

		2004	2006	2008	2010	2012	2014
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	osoba	0	44,33	39,89	25,31	36,10	-
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	osoba	24,80	12,28	10,14	10,26	9,74	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Istotne znaczenie dla rozwoju edukacji ma dostęp do komputerów z Internetem. Na obszarze Gminy Bytom Odrzański wg danych GUS w 2012 r. na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadało ok. 36 uczniów w szkole podstawowej i 9,74 w gimnazjum. Jednocześnie na komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu przypadało łącznie (uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów) 18 uczniów. W województwie lubuskim, w tym samym roku wskaźnik dostępności do komputerów z Internetem wyniósł 11 uczniów w szkołach podstawowych i 12 w gimnazjach.

Z powyższego wynika, że wskazane są działania w zakresie dalszej cyfryzacji szkół, zmierzające do zapewnienia uczniom dostępu do najnowocześniejszych technologii informatycznych.

Podsumowując charakterystykę warunków działania szeroko pojętej edukacji, stwierdzić można, że zachodzące przemiany demograficzne sprawiają, że działania inwestycyjne w zakresie infrastruktury szkolnej i przedszkolnej powinny koncentrować się na modernizacji już istniejących obiektów oświatowych.

4.4. Aktywność społeczna

Aktywnie funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie świadome swoich praw i obowiązków, a także partycypujące w polityce publicznej samorządu gminnego stanowi podstawę rozwoju każdej gminy.

Podejmując się analizy społeczeństwa obywatelskiego na obszarze Gminy Bytom Odrzański autorzy niniejszej diagnozy za kluczowe uznali zbadanie dwóch wskaźników świadczących o stopniu jego rozwoju obywatelskiego:

- Wskaźnik frekwencji wyborczej mieszkańców Gminy Bytom Odrzański,
- Wskaźnik zaangażowania społecznego w funkcjonowanie organizacji pozarządowych.

4.4.1. Frekwencja wyborcza mieszkańców Gminy Bytom Odrzański

Miarą aktywności społecznej mieszkańców jest frekwencja wyborcza. Porównanie informacji dotyczących frekwencji wyborczej wskazuje na Gminę Bytom Odrzański (38,99%), jako gminę charakteryzującą się niższym niż w Polsce poziomem uczestnictwa w wyborach ogólnokrajowych (46,18%). Dla przykładu w 2011 r. frekwencja w kraju w wyborach parlamentarnych wyniosła 48,92%, a w gminie 39,98%, w wyborach prezydenckich w 2015 r. (II tura), kraj - 48,96%, gmina - 44,33%.

Frekwencja w wyborach lokalnych nie jest zbyt wysoka, a w wielu przypadkach niższa niż w wyborach ogólnokrajowych. Zastanawiające jest to dlaczego partycypacja obywateli gminy w procedurze wyboru do samorządu pokazuje jest na niższym poziomie skoro tematy tych kampanii wyborczych dotyczą bezpośrednio życia ich środowisk np. budowa dróg, kanalizacji, placów zabaw, oświetlenia itp.

Tabela 19 Frekwencja wyborcza mieszkańców Gminy Bytom Odrzański podczas wybranych elekcji w latach 2005-2015

Nazwa wyborów	Gmina	Powiat	Województwo	Kraj
	Bytom Odrzański	Nowosolski		
Wybory prezydenta 2005 (I tura)	43,59	45,9	45,46	49,74
Wybory prezydenta 2005 (II tura)	44,42	45,73	45,66	50,99
Wybory parlamentarne 2005	44,42	35,05	35,44	40,57
Wybory samorządowe 2006	42,37	47,00	46,00	45,99
Wybory parlamentarne 2007	45,96	48,58	50,35	53,88
Wybory do parlamentu europejskiego 2009	17,26	18,51	20,84	24,53
Wybory prezydenta 2010 (I tura)	44,85	49,22%	50,73	54,94
Wybory prezydenta 2010 (II tura)	44,08	47,56	49,45	55,31
Wybory samorządowe 2010	37,98	45,96	46,04	47,32
Wybory parlamentarne 2011	39,98	41,69	43,67	48,92
Wybory do parlamentu europejskiego 2014	16,77	17,77	19,3	23,83
Wybory prezydenta 2015 (I tura)	40,87	47,87	49,41	55,34
Wybory prezydenta 2015 (II tura)	44,33	41,89	43,37	48,96
Średnia:	38,99	39,68	41,64	46,18

Źródło: Dane Państwowej Komisji Wyborczej.

4.4.2. Wskaźnik zaangażowania społecznego w funkcjonowanie organizacji pozarządowych

Miernikiem działań społeczności lokalnej jest również ilość organizacji pozarządowych oraz podejmowanych przez nich inicjatyw.

Na obszarze Gminy Bytom Odrzański wskaźnik liczby organizacji na 10 tys. mieszkańców jest zdecydowanie wyższy niż w powiecie nowosolskim, czy województwie lubuskim. W ostatnich latach zanotowano także wyraźny również wzrost liczby organizacji

Zdecydowana większość organizacji to podmioty stosunkowo młode, powstałe na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat. Ponadto organizacje te dysponują słabym kapitałem ludzkim. W zdecydowanej większości stowarzyszenia i fundacje nie dysponują tzw. kapitałem żelaznym organizacji. Przychody większości organizacji są często niższe niż 50 000 złotych, wyjątkiem jest tu MKS „Odra”, które otrzymuje wsparcie z budżet Gminy Bytom Odrzański.

Tabela 20 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Gmina	2005	2013	Rok 2005 = 100	Lubuskie = 100 Rok 2013
Gmina Bytom Odrzański	19	34	178,9	106,3
Powiat Nowosolski	13	26	200,0	81,3
Lubuskie	21	32	152,4	100,0
Polska	21	32	152,4	100,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Funkcjonujące na obszarze Gminy Bytom Odrzański organizacje pozarządowe borykają się z licznymi problemami, do których zaliczyć należy: ograniczony dostęp do środków finansowych, brak umiejętności pozyskiwania środków zewnętrznych, brak znajomości procedur księgowych. W konsekwencji wskazane jest podjęcie działań zmierzających do wsparcia zakładania i funkcjonowania tych organizacji.

Co roku w ramach przyjmowanego przez Radę Gminy rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi podmioty te otrzymują wsparcie na organizację zajęć sportowych, udział w turniejach.

Tabela 21 Wykaz ważniejszych organizacji pozarządowych z Gminy Bytom Odrzański

Lp.	Nazwa organizacji pozarządowej	Sfera działalności
1	Fundacja Rozwoju Aktywności Lokalnych „FALA”	Wspieranie rozwoju aktywności społecznej
2	Stowarzyszenie Turystyki i Rekreacji Wodnej „WIR”	Popularyzacja form wypoczynku, sportu i turystyki wodnej
3	Stowarzyszenie Społeczności Wiejskiej Gminy Bytom Odrzański	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży wiejskiej

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

4	Stowarzyszenie Artystów Współczesnej Kultury Ludowej „Wierzbiczanki”	Rozwój dorobku polskiej kultury narodowej
5	Stowarzyszenie Przyjaciół Bytomia Odrzańskiego	Aktywne oddziaływanie na rozwój życia społecznego, kulturalno-oświatowego i gospodarczego miasta i gminy Bytom Odrzański
6	Miejski Klub Sportowy „ODRA”	Działalność sportowa oraz upowszechnianie kultury fizycznej i turystyki
7	OSP Bytom Odrzański	zapobieganie pożarom, udział w akcjach ratowniczych
8	Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych „Przystań”	zrzeszenie osób niepełnosprawnych, pomoc w zakresie szeroko pojętej rehabilitacji i rekreacji kompleksowej poprzez działania na rzecz wyrównywania szans i warunków życia.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Nowej Soli, Biuletyn Informacji Publicznej

Warto zauważyć, że w sferze współpracy organizacji pozarządowych z Gminą Bytom Odrzański dominującą rolę pełni Miejski Klub Sportowy MKS Odra. Co roku organizacja ta otrzymuje wsparcie w wysokości blisko 90 000 złotych, która pozwala utrzymać obiekt sportowy (stadion) i uczestniczyć w rozgrywkach.

Tabela 22 Wartość środków przeznaczonych na współpracę z organizacjami pozarządowymi

Rok	Ogółem	Klub Sportowy MKS ODRA	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych PRZYSTAŃ
2012	89500	87000	2500
2013	85150	82650	2500
2014	87500	85000	2500
2015	87500	85000	2500

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Bytomiu Odrzańskim.

4.5. Zdrowie

Na kondycję społeczności lokalnej w Gminie Bytom Odrzański znaczący wpływ ma dostępność do infrastruktury ochrony zdrowia.

Z dostępnych informacji wynika, że w gminie w latach 2004-2014 zwiększyła się liczba zakładów opieki zdrowotnej z 1 do 4. Warto dodać, że duża część mieszkańców Gminy korzysta z usług medycznych oferowanych przez placówki zlokalizowane w aglomeracji nowosolskiej (29 placówek) i głogowskiej.

Jednocześnie obserwuje się w ostatnich latach wzrost ilości świadczonych usług przez lekarzy rodzinnych (w 2012 r. – 17787 porady POZ, w 2014 r. – 18124 porady POZ), co wynika z rosnącej świadomości społecznej ludności na temat własnego zdrowia.

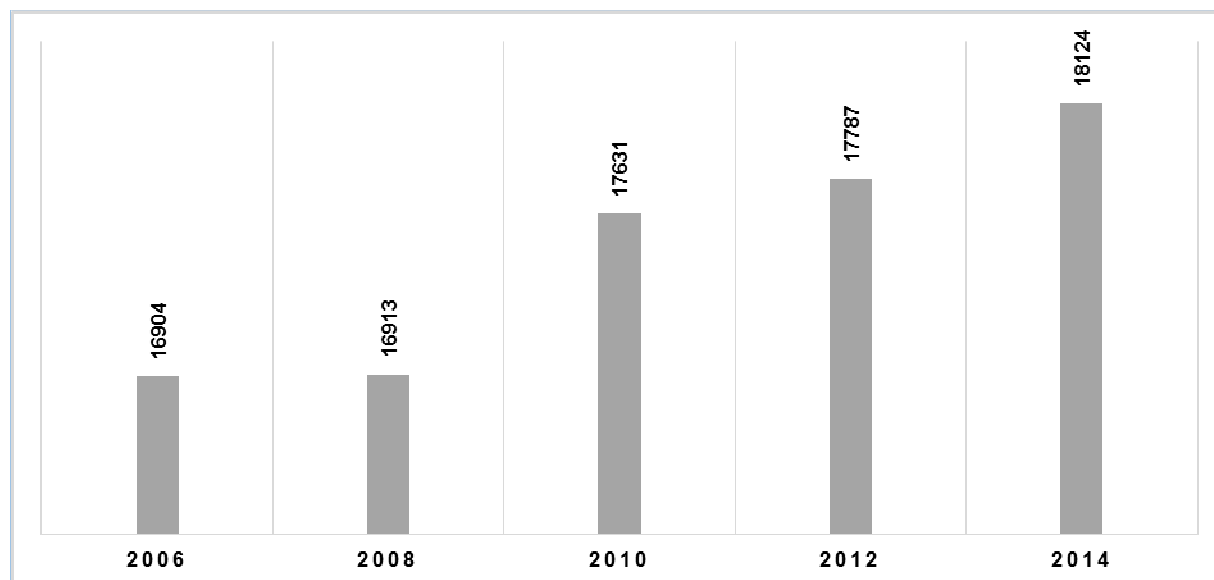
Tabela 23 Ochrona zdrowia w Gminie Bytom Odrzański

		2004	2006	2008	2010	2012	2014
Przychodnie							
ogółem	ob.	1	2	4	3	4	4
publiczne	ob.	0	0	0	0	-	-
niepubliczne	ob.	1	2	4	3	-	-
Praktyki lekarskie							
w miastach	--	2	1	1	1	1	1
na wsi	--	0	0	0	0	0	0
Apteki ogólnodostępne	ob.	2	2	2	2	2	2
Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną	osoba	2681	2681	2714	2754	2778	2752

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Mieszkańcy Gminy Bytom Odrzański w zakresie specjalistycznych usług medycznych w większości wypadków korzystają z usług Wielospecjalistycznego Szpitala SPZOZ w Nowej Soli, dysponującego 449 łóżkami oraz Dolnośląskiego Centrum Chorób Serca MEDINET – Filia w Nowej Soli. Placówki te zapewniają specjalistyczną opiekę medyczną mieszkańcom całego Powiatu Nowosolskiego.

Wykres 4 Podstawowa opieka zdrowotna – porady

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Jednym ze wskaźników, który odzwierciedla dostępność ludności do opieki medycznej, jest liczba łóżek szpitalnych na 10 tys. mieszkańców. Na terenie Powiatu Nowosolskiego w 2012 r. wskaźnik ten wyniósł 54.

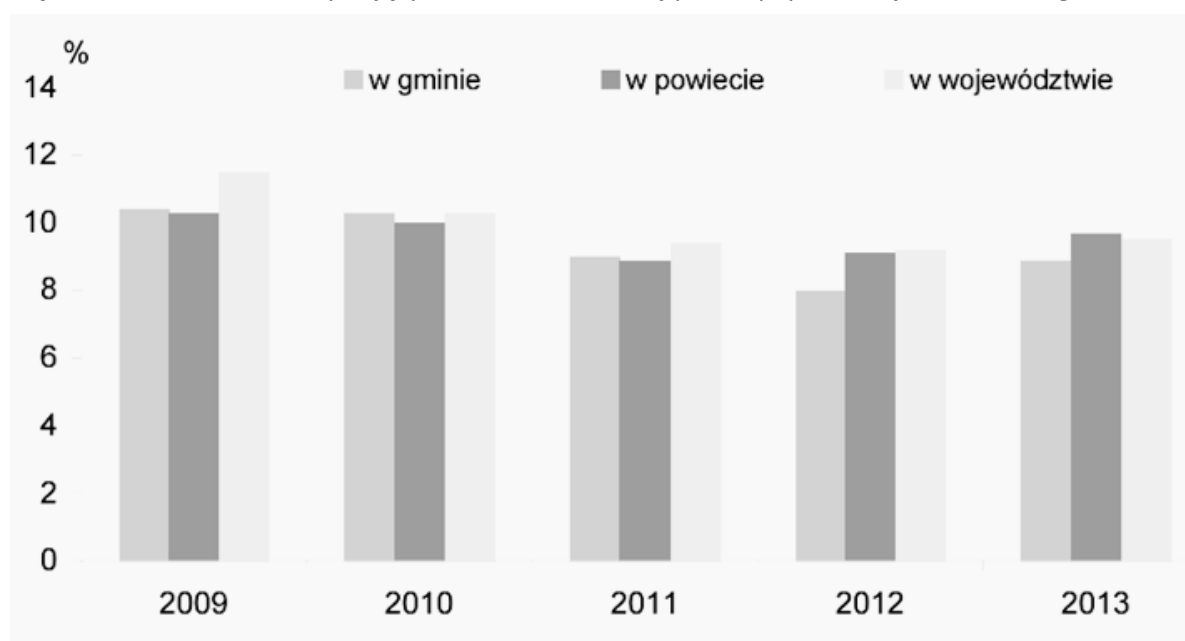
Równie istotną kwestią jest dostępność mieszkańców Gminy Bytom Odrzański do personelu medycznego. Jak wynika z danych GUS, na terenie całego Powiatu Nowosolskiego w 2011 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało 36 lekarzy oraz 67 pielęgniarek i położnych. Wskaźniki te były wyższe od średniej dla regionu (w województwie lubuskim w 2011 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało 24 lekarzy i 62 pielęgniarki i położne).

W 2012 r. Powiat Nowosolski pod względem liczby mieszkańców przypadających na 1 lekarza plasował się na 8 miejscu w województwie lubuskim, a pod względem liczby mieszkańców przypadających na 1 pielęgniarkę na 5 miejscu.

4.6. Opieka społeczna

O kondycji ekonomicznej społeczności lokalnej świadczy w dużym stopniu ilość transferów socjalnych z budżetu Gminy Bytom Odrzański na rzecz mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wykres 5 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytomiu Odrzańskim jest bezpośrednim organizatorem i wykonawcą zadań pomocy społecznej na terenie Gminy Bytom Odrzański. Do zadań Ośrodka w zakresie pomocy społecznej należy m.in. analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, przyznawanie i wypłacanie przewidzianych prawem świadczeń, pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb

życiowych osób i rodzin, tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej w gminie, w tym rozbudowa niezbędnej infrastruktury socjalnej.

Podstawowym powodem ubiegania się o pomoc finansową wg danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Bytomiu Odrzańskim było ubóstwo i bezrobocie. Statystyka ze względu na przyczynę udzielenia pomocy społecznej przedstawia się następująco:

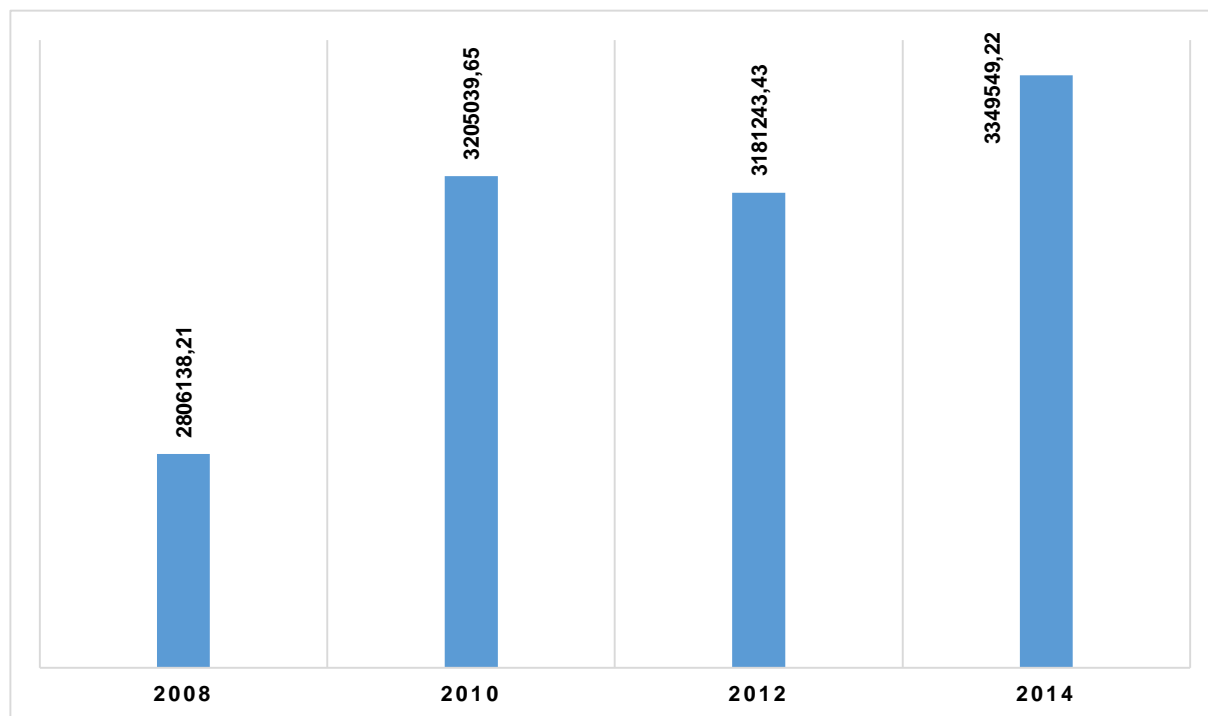
- 1) ubóstwa - 107;
- 2) bezrobocia – 106;
- 3) sieroctwa - 2;
- 4) bezdomności - 4;
- 5) niepełnosprawności - 46;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby - 40;
- 7) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności - 58;
- 8) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych - 13;
- 9) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego - 1;
- 10) alkoholizmu lub narkomanii - 28;
- 11) 15) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej – 1.

Wydatki na pomoc społeczną (obejmują także koszty związane z administrowaniem i zatrudnieniem personelu GOPS) utrzymują się od kilku lat na poziomie 3 milionów złotych i stanowią jedną z głównych pod względem wielkości kategorii w Budżecie Gminy Bytom Odrzański.

Mimo relatywnie niskiego poziomu bezrobocia w Gminie Bytom Odrzański transfery socjalne są znaczące, co pokazuje, że oficjalne dane statystyczne (osoba bezrobotna musi być zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy) nie zawsze mogą odzwierciedlać rzeczywistą sytuację ekonomiczną ludności.

Wykres 6 Wysokość środków Gminy Bytom Odrzański przeznaczanych na opiekę społeczną

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

4.7. Kultura

Dla mieszkańców danego obszaru istotne jest zaspokojenie potrzeb wyższego rzędu, w tym potrzeb kulturalnych. Ludność w czasie wolnym korzysta z wielu przejawów życia kulturalnego oferowanego zarówno przez sektor biznesu, jaki i sektor publiczny.

W większości gmin wiejskich istotnym czynnikiem pobudzania życia kulturalnego są ośrodki kultury finansowane ze środków publicznych i operujące na majątku samorządu.

W Gminie Bytom Odrzański aktualnie funkcjonuje Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury wpisany do rejestru instytucji kultury.

Jedną z najważniejszych imprez o charakterze kulturalnym jest Festiwal Twórczości Muzycznej Osób Niewidomych. Festiwal na trwale wpisał się w kalendarz imprez na mapie Województwa Lubuskiego.

Tabela 24 Wykaz głównych imprez kulturalnych w Gminie Bytom Odrzański

Rodzaj imprezy	Cykliczność	Miejsce realizacji
Biesiada zespołów ludowych	Co roku	Bytom Odrzański
Festiwal Twórczości Muzycznej Osób Niewidomych	Co roku	Bytom Odrzański

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Bytomiu Odrzańskim

Uzupełniającą funkcję kulturotwórczą pełnią biblioteki. W 2014 r. w Gminie Bytom Odrzański funkcjonowała 1 biblioteka, które dysponowała księgozbiorem w ilości 20268 woluminów. Notuje się wyraźny spadek czytelnictwa, co jest porównywalne do trendów obserwowanych w innych gminach. W 2004 z bogatego księgozbioru oferowanego przez biblioteki skorzystało 1773 osoby, a w 2014 r. 1445.

Tabela 25 Wybrane aspekty kultury w Gminie Bytom Odrzański

Placówki biblioteczne		2004	2006	2008	2010	2012	2014
biblioteki i filie ogółem	ob.	1	1	1	1	1	1
biblioteki i filie - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	ob.	1	1	1	-	-	-
biblioteki i filie - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: wejście do budynku	ob.	-	-	-	1	1	1
biblioteki i filie - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: udogodnienia wewnątrz budynku	ob.	-	-	-	1	0	1
czytelnicy w ciągu roku	osoba	1773	1218	1291	1346	1417	1445
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	331	227	239	246	257	261
księgozbiór	wol.	22182	16445	17535	17416	18729	20268
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	wol.	10,8	9,9	9,6	9,3	9,4	8,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

4.8. Społeczeństwo informacyjne

Dostęp do Internetu obecnie jest wyznacznikiem poziomu rozwoju cywilizacyjnego. W dobie możliwości załatwiania mnóstwa spraw przez Internet (e-handel, e-bankowość, e-administracja, e-learning, poszukiwanie ofert pracy) infrastruktura dostępu do sieci szerokopasmowej odgrywa bardzo ważną rolę.

Według dokumentu GUS „Społeczeństwo informacyjne w Polsce w 2014 r.” odsetek gospodarstw domowych posiadających komputer systematycznie wzrasta. W 2014 r. prawie 10 milionów gospodarstw domowych (77%) było wyposażonych w komputer. Rośnie również odsetek gospodarstw posiadających dostęp do Internetu, który w 2014 r. osiągnął poziom 74%, przy czym 71% gospodarstw korzystało z łączy szerokopasmowych.

Tabela 26 Analiza dostępu do Internetu szerokopasmowego

	Dostęp do internetu szerokopasmowego	Sieć światłowodowa	Sieć radiowa	Dostęp za pomocą telefonii komórkowej
Bodzów	NIE	NIE	NIE	TAK
Bonów	NIE	NIE	NIE	TAK
Bycz	NIE	NIE	NIE	TAK
Bytom Odrzański	NIE	TAK	TAK	TAK
Drogomil	NIE	NIE	NIE	TAK
Królikowice	NIE	NIE	NIE	TAK
Małaszowice	NIE	NIE	NIE	TAK
Popowo	NIE	NIE	NIE	TAK
Tarnów Bycki	NIE	NIE	NIE	TAK
Wierzbnica	NIE	NIE	NIE	TAK

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Bytomiu Odrzańskim

Powyższa analiza pokazuje, że na terenie gminy istnieje wyraźna dysproporcja między dostępem mieszkańców miasta do sieci szerokopasmowej, a dostępem mieszkańców wsi. Operatorzy sieci z uwagi na rozproszenie zabudowy na terenach wiejskich nie są zainteresowani rozbudową infrastruktury, w tym także infrastruktury radiowej. Zasadne jest zatem podjęcie działań związanych z zapewnieniem dostępu do „ostatniej mili”.

5. SFERA GOSPODARCZA

5.1. Przedsiębiorczość

Wysoki poziom życia mieszkańców Gminy Bytom Odrzański w dużej mierze zależy od rozwoju przedsiębiorstw zlokalizowanych na jej terenie. Poprzez działalność produkcyjną i usługową w dużym stopniu wpływają na wzrost zatrudnienia w gminie (a tym samym ograniczenie poziomu bezrobocia), a także wysokość dochodów Gminy – część podatku dochodowego od osób prawnych CIT (19%) trafia jako subwencja do budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

W 2014 roku w Gminie Bytom Odrzański zarejestrowanych było 487 podmiotów gospodarczych. Liczba podmiotów gospodarczych nieznacznie choć systematycznie wzrasta. W roku 2004 zarejestrowanych było 295 podmiotów, natomiast w roku 2013 ich liczba wynosiła już 374. W okresie dziesięciu lat zanotowano przyrost liczby przedsiębiorstw ogółem o 26,8%, wyższy od danych dotyczących województwa lubuskiego i kraju. Widać wyraźną dominację sektora prywatnego.

Tabela 27 Wzrost liczby przedsiębiorstw Gminie Bytom Odrzański na tle powiatu, województwa i kraju

Obszar	2004	2013	Rok 2004 = 100
Gmina Bytom Odrzański			
Sektor prywatny ogółem	295	374	126,8
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	239	300	125,5
Spółki handlowe	15	20	133,3
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	7	9	128,6
Powiat Nowosolski			
Sektor prywatny ogółem	5 757	6 650	115,5
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	4 473	4 917	109,9
Spółki handlowe	285	405	142,1
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	71	94	132,4
Lubuskie			
Sektor prywatny ogółem	93 262	105 106	112,7
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	75 042	78 366	104,4
Spółki handlowe	5 691	8 801	154,6
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	2 199	2 778	126,3

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

Polska			
Sektor prywatny ogółem	3 442 317	3 947 500	114,7
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2 763 380	2 961 733	107,2
Spółki handlowe	214 974	377 869	175,8
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	51 347	78 834	153,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Na terenie Gminy Bytom Odrzański dominują mikro i małe przedsiębiorstwa, nie ma natomiast przedsiębiorstw dużych. Jak wynika z danych GUS, w Gminie Bytom Odrzański w 2014 r. nie działało ani jedno przedsiębiorstwo zatrudniające powyżej 249 pracowników (przedsiębiorstwo duże). Dane te z pewnością są efektem prowadzonej polityki przez samorząd zmierzającej raczej do kreowania przyjaznego klimatu inwestycyjnego dla sektora mikro i małych przedsiębiorstw niż branży typowo przemysłowej.

Tabela 28 Rodzaje prowadzonej działalności przez przedsiębiorstwa z Gminy Bytom Odrzański

Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba przedsiębiorstw	Odsetek przedsiębiorstw (%)
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	20	5,037783
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	0	0
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	38	9,571788
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	0,503778
Sekcja F - Budownictwo	80	20,15113
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	111	27,9597
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	21	5,289673
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	11	2,770781
Sekcja J - Informacja i komunikacja	6	1,511335
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	7	1,763224
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	23	5,793451
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6	1,511335
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9	2,267003

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	3	0,755668
Sekcja P - Edukacja	7	1,763224
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14	3,526448
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	10	2,518892
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	29	7,304786
Sekcja U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Struktura podmiotów według sekcji pokazuje wysoki udział podmiotów z branż: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (27%), budownictwo (20,15%), przetwórstwo przemysłowe (9,51%).

Przy analizie przedsiębiorczości należy zauważyć, że obecnie Gmina Bytom Odrzański stanowi zaplecze aglomeracji nowosolskiej i głogowskiej. Funkcjonujące tu podmioty nie są skierowane na zaspokojenie potrzeb endogenicznych, a ich działalność wykracza poza granice gminy.

Sąsiadujące z gminą miasto Nowa Sól jest obecnie jednym z większych ośrodków przemysłowych na zachodzie Polski. Do kluczowych przedsiębiorstw funkcjonujących w Nowej Soli (Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna) zalicza się: AB Foods Polska sp. z o.o., Alumetal Poland sp. z o.o., BCC Polska sp. z o.o., Fabryka Tapicerki Samochodowej Fatsa sp. z o.o., Gedia Poland Assembly sp. z o.o., Groclin Service sp. z o.o., Zakład Produkcji Opakowań KARTON PAK S.A., Zakłady Jajczarskie „OVOPOL” sp. z o.o., Omni Modo, Przedsiębiorstwo Projektowo-Produkcyjne TECHNICAL sp. z o.o., VOIT Polska sp. z o.o., JOST sp. z o.o., PPH „Jadik” sp. z o.o., Logosol Polska sp. z o.o., Mazel M.H. Mazurkiewicz sp. j., Nord Zakłady Produkcyjne sp. z o.o. Duża część mieszkańców Gminy Bytom Odrzański znajduje zatrudnienie w tych firmach.

Także na terenie Gmin Bytom Odrzański funkcjonuje podstrefa Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Teren obejmuje 12,25 h. Obszar jest uzbrojony we wszystkie media. Ma dogodne położenie względem głównych szlaków komunikacyjnych przebiegających przez gminę. Obecnie funkcjonuje tutaj 1 przedsiębiorstwo – Dried Flowers.

W 2015 r. jedną z nieruchomości w Bytomiu Odrzańskim wykupiła firma produkująca wyroby dla międzynarodowej sieci IKEA. Wg planów docelowo może zatrudnić nawet 300 osób.

Analizując poziom rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Bytom Odrzański, należy uwzględnić nie tylko bezwzględną liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw, ale również przedsiębiorczość mieszkańców, mierzona liczbą podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Dla Gminy Bytom Odrzański wskaźnik ten w 2013 r. wynosił 704 i był niższy od średniej krajowej (1 057) oraz analogicznego wskaźnika dla województwa lubuskiego (1 075).

Tabela 29 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców

Obszar	2009	2013	Dynamika	Polska =100 Rok 2013	Lubuskie = 100 Rok 2013
			Rok 2009 = 100		
Gmina Bytom Odrzański	628	704	112,1	66,6	65,5
Powiat Nowosolski	630	726	115,2	68,7	67,5
Lubuskie	981	1 075	109,6	101,7	100,0
Polska	937	1 057	112,8	100,0	98,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Poniżej zaprezentowano w formie tabelarycznej największe i ważniejsze firmy funkcjonujące w Gminie Bytom Odrzański.

Tabela 30 Wykaz największych przedsiębiorstw w Gminie Bytom Odrzańskim

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa	Szacunkowa ilość etatów
1	Spółdzielnia Niewidomych „Nadodrze”	120
2	B & J Metalex s.c. Bogumił Chojnacki, Janusz Hruświcki	20
3	Blanco Sp. z o.o.	20
4	„Dred-Flowers” Tadeusz Krawczyński	25
5	PWN „Cynkment”	10
6	Produkcja Świec „Die Lichte” Sp. z o.o.	15

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Bytomiu Odrzańskim.

5.2. Turystyka

Strefa turystyczno-rekreacyjna w Gminie Bytom Odrzańskim jest zlokalizowana głównie przy Odrze oraz w mieście Bytom Odrzański.

Od lat władze samorządowe kładą szczególny nacisk na proces przywrócenia funkcji turystycznych na Odrze. W tym celu Gmina Bytom Odrzański wspólnie z Miastem Nowa Sól zrealizowała projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Obecnie port w Bytomiu Odrzańskim oferuje:

- Dziesięć miejsc do cumowania jachtów i łodzi przy wygodnym pomoście pływającym,
- Pirs dla statków żeglugi pasażerskiej,
- Sanitariaty typu TOI TOI, zlokalizowane przy ul. Nadbrzeżnej (2 szt.) oraz ul. Spacerowej (2 szt.), podłączone do kanalizacji sanitarnej w odległości 10 m i 50 m od pomostu,
- Miejsce poboru wody dla jednostek pływających: Zawór czerpalny ze złączką do węża umiejscowiony jest na nabrzeżu w pobliżu punktu pompowego, w szafce wyposażonej w zamek. - W odległości 20 m,
- Pompowy punkt do opróżniania zbiorników ściekowych (wyposażony w bezobsługową, zautomatyzowaną stację do naliczania ilości pobranych jednostek użytkowych) znajduje się w odległości 10 m - w pobliżu punktu poboru wody,
- Punkt poboru prądu dla jednostek pływających w odległości 20 m,
- Śmietniki kontenerowe na odpadki segregowane w odległości 10 m,
- Slip. Można wodować łódź na przyległej, nieczynnej już przystani promowej. Łagodny, utwardzony zjazd do wody. Wyciągarka silnikowa, przeznaczona do wyciągania z rzeki jednostek pływających o łącznej masie wraz z wózkiem kołowym do 5500 kg,
- Teren oświetlony, objęty monitoringiem.

W pobliżu portu znajdują się:

- Stacja benzynowa Orlen ul. Kożuchowska 1 - w odległości ok. 500m od przystani,
- Sklepy: Duży sklep „Lewiatan” w rynku, obok ratusza. Biedronka ul. Dworcowa 1 (ok. 500m od przystani). Liczne mniejsze sklepy w rynku i jego okolicach,
- Miejsca noclegowe: Zajazd SN „Nadodrze”, ul. Sadowa 4, 50 miejsc noclegowych, w odległości 800 m.

Gmina Bytom Odrzański wspólnie m.in. z Gminą Nowa Sól – Miasto zakupiła w ramach projektu „Odra dla turystów” współfinansowanego z Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska – Brandenbrugia na lata 2007-2013 dwa statki turystyczne: „Zefir” i „Laguna”. Operatorem jednostek jest Stowarzyszenie Odra dla turystów. W sezonie odbywają się regularne rejsy statkami.

Dodatkowo w ramach projektu „Lubuskie Aktywne i Turystyczne”. współfinansowanego z Unii Europejskiej w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 została wybudowana przystań rzeczna (tzw. mariny) w miejscowości Stara Wieś, Bobrowniki (Gmina Otyń) w Siedlisku (Gmina Siedlisko), Krępie (Zielona Góra), Pomorsku (Gmina Sulechów), Nietkowie (Gmina Czerwieńsk), miejscowości Gostchorze (Gmina Krosno Odrzańskie), Uradzie (Gmina Cybinka), Górzycy i Kostrzyniu nad Odrą. W ten sposób utworzono sieć przystani na odcinku środkowej Odry umożliwiających rozwój ruchu turystycznego.

W kolejnych latach planowane są dalsze prace inwestycyjne związane z marinami. W tym celu zostanie zawarte porozumienie pomiędzy gminami Bytom Odrzański, Siedlisko, Nowa Sól, Nowa Sól – Miasto, Bojadła, Zabór, Sulechów, Czerwieńsk oraz Miastem Zielona Góra w sprawie wzajemnej współpracy i współdziałania w zakresie projektu pn. „Odra dla turystów 2020 – lubuskie przystanie, obszar L”.

Tabela 31 Turystyka w Gminie Bytom Odrzański

		2004	2006	2008	2010	2012	2014
<i>obiekty</i>	ob.	1	1	1	1	1	1
<i>miejsca noclegowe</i>	msc.	49	49	49	89	88	50
<i>korzystający z noclegów</i>	osoba	1034	670	1624	1428	783	1427
<i>udzielone noclegi</i>	-	1733	1088	6545	7694	2064	6824

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

W 2014 r. na obszarze Gminy Bytom Odrzański funkcjonował 1 obiekt noclegowy. Dysponował on 200 miejscami noclegowymi. W 2014 r. z noclegów skorzystało ogółem 1427 osób. W tym samym roku udzielono łącznie 6824 noclegi. Podstawowe wskaźniki związane z obsługą turystyki kształtują się na analizowanym obszarze poniżej średniej dla województwa lubuskiego.

Na obszarze Gminy Bytom Odrzański znajdują się również obiekty dziedzictwa materialnego stanowiące ponadlokalną atrakcję turystyczną. Możemy do nich zaliczyć m.in.

- renesansowy rynek otoczony kamieniczkami z XVII i XVIII w. w Bytomiu Odrzańskim - to zespół renesansowych i barokowych kamieniczek. Oparty na prostokącie. Do rynku prowadzi 7 ulic,
- kamienica „Pod Złotym Lwem” - najładniejsza kamieniczka w mieście. Jest zbudowana w stylu barokowym. Jej nazwa pochodzi od płaskorzeźby umieszczonej nad drzwiami frontowymi. Obecnie znajduje się w niej punkty gastronomiczne,
- ratusz - pierwotnie gotycki, przebudowany w latach 1602-1609, z pięknym portalem i wysoką wieżą. Budynek ten stanowi przykład architektury późnorenesansowej. Wieżę zwieńczono w 1695 roku barokowym hełmem, zniszczonym w 1945 i w latach 1953-1964 starannie zrekonstruowanym,
- kościół p.w. św. Hieronima w Bytomiu Odrz
- XIX wieczna fontanna ozdobiona figurką chłopca. Jej fundatorem był zamożny mieszczanin, którego syn zatonął w rzece Odrzańskim,
- zabytkowe Schody Rybackie prowadzące na brzeg Odry.

Na uwagę zasługują szczególnie ścisłe centrum samego miasta. Posiada ono bogate walory estetyczne i historyczne. Teren ten został poddany rewitalizacji jeszcze ze środków Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Ponadto gmina poprzez Fundację Moje Miasto

dofinansowała rewitalizację kamienic (remont dachu i elewacji), co dodatkowo podkreśliło charakterystykę zabytkowej zabudowy.

Obszar Gminy Bytom Odrzański predysponowany jest do rozwoju turystyki rowerowej. Na szczególną uwagę zasługuje następująca trasy rowerowa:

- Trasa : Nowa Sól – Siedlisko – Bytom Odrzański – Tarnów Bycki – Kiełcz – Stara Wieś – Nowa Sól; długość – 26 km.,
- Trasa: Bytom Odrzański – Sobolice – Kromolin – rezerwat leśny „Dalkowskie Jary” – Góra Świętej Anny – rezerwat leśny „Annabrzskie Wąwozy – Bonów – Wierzbnice – Bytom Odrzański; długość – 26 km.,
- Trasa: Bytom Odrzański – Kierzno – Skidnów – Ceber – Bogomice – Rapocin – Grodziec Mały – Głogów – Kurowice.

Na obszarze gminy znajdują się także szlaki turystyczne uznane w dokumencie Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020 roku jako produkty turystyczne: Szlak Krzyży Pokutnych – Ługi (gmina Otyń) – Miocin Dolny (gmina Kozuchów) – Kozuchów – Borów Wielki (gmina Nowe Miasteczko) – Gołaszyn (gmina Nowe Miasteczko) – Miłaków (gmina Nowe Miasteczko) – Bytom Odrzański..

Podsumowując analizę w zakresie turystyki warto pokreślić, że Gmina Bytom Odrzański ma potencjał turystyczny (Odra i zabytki na terenie miasta), aczkolwiek wykorzystywany on jest niewystarczającym stopniu. W konsekwencji brakuje spójnego produktu turystycznego i oferty na terenie Powiatu Nowosolskiego. Z uwagi na małą ilość obiektów turystycznych (turystyka jednodniowa) należałoby rozważyć budowę produktu turystycznego w oparciu o współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego z terenu Powiatu Nowosolskiego.

5.3. ROLNICTWO I LEŚNICTWO

Od lat dziewięćdziesiątych systematycznie zmniejsza się ekonomiczne znaczenie rolnictwa i leśnictwa w rozwoju Gminy Bytom Odrzański. Pokazują to wskaźniki dotyczące rozwoju przedsiębiorczości. Wpłynęła na to m.in. likwidacja PGR-ów, które na ziemiach zachodnich i północnych Polski były istotnym wytwórcą produkcji rolniczej. Z roku na rok spada odsetek mieszkańców, których jedynym źródłem dochodu jest działalności rolnicza.

Jakość gleb w gminie jest bardzo istotnym czynnikiem dla rozwoju rolnictwa warunkującym wysokość i jakość plonów. W strukturze użytkowania gruntów użytki rolne stanowią ok. 57% powierzchni całkowitej gminy. Powierzchnia użytków rolnych w gminie wynosi 2 988 ha, w tym: grunty orne stanowią 79,3%, łąki - 12,9%, pastwiska - 7% i sady - 0,8%. Lasy zajmują powierzchnię 1 755 ha, a pozostałe grunty - 495 ha.

W strukturze zasiewów dominują zboża (głównie pszenica). Pozostałe uprawy to głównie ziemniaki, rzepak i buraki cukrowe.

Na terenie gminy funkcjonują dwie duże ферmy o obsadzie powyżej 40 tys. stanowisk posiadające pozwolenie zintegrowane- Ferma Brojlera Kurzego w Wierzbnicy i Gospodarstwo Drobiarskie w Tarnowie Byckim.

Produkcja rolnicza w gminie odbywa się głównie w gospodarstwach indywidualnych, które zostały zdominowane przez gospodarstwa o małej powierzchni do 5 ha. Pozostała część gruntów rolnych stanowi własność Skarbu Państwa.

Tabela 32 Lasy w Gminie Bytom Odrzański

	Grunty leśne Publiczne	Lasy gminne	Grunty leśne prywatne	Ogółem
Powierzchnia [ha]	1 704,9	10,2	58,5	1 763,4
Udział [%]	96,7	0,6	3,3	100

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Całkowita powierzchnia zajęta przez lasy i grunty leśne w Gminie Bytom Odrzański wynosi 1 755 ha, co stanowi 34% powierzchni gminy. Wskaźnik lesistości to wyrażony w procentach stosunek powierzchni porośniętej lasami do powierzchni całkowitej danego obszaru⁵. W 2012 r. wskaźnik ten dla Gminy Bytom Odrzański wynosi 32,9%.

5.4. Złóża naturalne

Z zapisów dokumentu pn. Studium Uwarunkowań i Zagospodarowania Przestrzennego w Gminie Bytom Odrzański wynika, że na terenie jednostki samorządu terytorialnego nie ma żadnych większych złóż naturalnych. „Jedynym udokumentowanymi surowcami są piaski pochodzenia rzeczno i wodnolodowcowego wykorzystywane przez mieszkańców na potrzeby lokalne (...). W ramach prac geologicznych nad dokumentowanie złóż miedzi w rejonie głogowsko-lubińskim stwierdzono występowanie na dużych głębokościach złóż soli kamiennej, sięgających obszaru gminy Bytom Odrzański. Pokłady soli kamiennej występują w obrębie Bodzowa na głębokości 1123 – 1418 m.

Dane powyższe okazały się w ostatnich latach nieaktualne, bowiem na terenie Gminy Bytom Odrzański wg wstępnych szacunków występują bogate złoża miedzi.

W czerwcu 2015 r. miejscowości Chełmek miało miejsce uroczyste rozpoczęcie etapu prac prowadzonych w ramach programu badań złóż miedzi i srebra na obszarze województwa lubuskiego przez firmę Miedź Cooper.

Wg doniesień medialnych zarząd Miedzi Copper (inwestor, który uzyska koncesję na poszukiwanie i wydobywanie miedzi) zapowiedział, że zainwestuje na terenie Powiatu Nowosolskiego (w tym Gminy Bytom Odrzański) ok. 13 mld zł. W samej kopalni zatrudnią prawie 10 tysięcy osób, a zatrudnienie będzie można znaleźć już wcześniej, przy budowie kopalni.

Realizacja zamierzeń inwestycyjnych przez Miedz Cooper może w przyszłości w znaczący sposób wpłynąć na rozwój gospodarczy Gminy Bytom Odrzański. Jednostki Samorządu Terytorialnego, na których działa przemysł wydobywczy w większości mają dochody podatkowe wielokrotnie przewyższające średnią krajową. Niesie to zatem potencjalne korzyści dla samorządu. Warto jednak zauważyć, że rozpoczęcie budowy elementów infrastruktury przemysłowej (wydobywczej) można zakłócić krajobraz niektórych miejscowości i wpłynąć na zmianę wizerunku gminy, która obecnie jest postrzegana jak atrakcyjny teren wolny od zanieczyszczeń i przemysłu.

6. SFERA ŚRODOWISKA

6.1. Uwarunkowania morfologiczne i hydrologiczne

Pod względem morfologicznym obszar gminy położony jest w obrębie dwóch jednostek: Pradoliny Barycko-Głogowskiej i Wzgórz Dalkowskich. Granica pomiędzy regionami w terenie zaznacza się jako wyraźna krawędź morfologiczna, której spadki przekraczają nawet 8 i 10 %.

Pradolina Barycko-Głogowska to forma dolinna o szerokości 5-15 km, z terasami Odry o powierzchni płaskiej, rozbitej krawędziami. W jej obrębie wyróżnia się terasę holoceniową zalewową, występującą na wysokości 64-67 m n.p.m. z kilkoma starorzeczami oraz fragmenty terasy nad zalewowej, położonej na wysokości 67-70 m n.p.m.

Wzgórze Dalkowskie (zachodnia część Gór Kocich) to wysoczyzna morenowa, o powierzchni płasko-falistej, wyniesiona od 70 m w części północnej do 200 m n.p.m. w części południowej. Lokalnie na wysoczyźnie występują spadki terenu rzędu 5%. W rejonie krawędzi i pagórów wysoczyzna wykazuje spadki przekraczające 8 i 10%.

Rzeźba obszaru gminy charakteryzuje się amplitudą rzędu ok. 152 m. Najniższe położone miejsce u ujścia rzeki Biała Woda znajduje się na poziomie 63,7 m n.p.m. najwyższy punkt położony jest na wysokości 216 m n.p.m. na terenie rezerwatu leśnego Annabrzeskie Wąwozy.

Teren gminy położony jest na obszarze Monokliny Przedsudeckiej, gdzie pod osadami kenozoiku występują utwory triasu i jury. Nad nimi zalega kompleks osadów trzeciorzędowych i czwartorzędowych o miąższości 150-300 m. Różnice w budowie geologicznej występują pomiędzy terenami położonymi w pra-dolinie oraz na obszarze Wzgórz Dalkowskich.

W obrębie pradoliny w budowie geologicznej biorą udział piaski i żwiry o znacznej miąższości, które włożone są w rozcięte starsze utwory plejstoceniowe i podłoże ilasto-piaszczyste trzeciorzędu. Osady lodowcowe czwartorzędu mają grubość 7 do 95 m.

Pogórza Dalkowskie są wzniesieniami moreny czołowej spiętrzony glaciektonicznie. W budowie geologicznej osady trzeciorzędowe wykształcone jako ropy i pyły zalegają płytko, czasami na powierzchni terenu. Przykryte są cienką powłoką osadów czwartorzędowych wykształconych jako piaski średnio i drobno-ziarniste, rzadziej gliny.

Sieć hydrograficzną gminy tworzy rzeka Odra (przepływająca we wschodniej części gminy) wraz z jej lewobrzeźnymi dopływami, z których wyróżnia się ciek Biała Woda, stanowiący jej zachodnią granicę. W pradolinie występują starorzecza Odry, poza tym na całym obszarze gminy istnieje jeszcze kilka bezimiennych cieków i kanałów, które bezpośrednio odprowadzają wodę z wysoczyzny do Odry.

6.2. Obszary chronione

Na obszarze Gminy Bytom Odrzański znajduje się Obszar Natura 2000 objęty tzw. Dyrektywą Ptasią: PLB080004 Dolina Środkowej Odry.

Dolina Środkowej Odry jest jedną z najważniejszych w kraju ostoi ptaków drapieżnych, wodno-błotnych i związanych z siedliskami szerokiej doliny rzecznej, która częściowo zachowała naturalny charakter. Jest to najważniejsza krajowa ostoja łęgowa kani czarnej *Milvus migrans* (24–26 par łęgowych, ok. 7% ogólnokrajowej populacji łęgowej) i kani rudej *Milvus milvus* (32–35 par łęgowych, ponad 5% ogólnokrajowej populacji łęgowej). Stosunkowo znaczną liczebność osiągają także gniazdujące na terenie obszaru populacje derkacza *Crex crex* (110–120 odżywiających się samców), rybitwy białowąsej *Chlidonias hybrida* (3–30 par łęgowych, ponad 1% ogólnokrajowej populacji łęgowej) i rybitwy białoskrzydłej *Chlidonias leucopterus* (15–30 par łęgowych, ponad 3% ogólnokrajowej populacji łęgowej) i dzięcioła średniego *Dendrocopos medius* (250–300 par łęgowych, ponad 2% ogólnokrajowej populacji łęgowej). Obszar, położony w obrębie jednego z głównych w kraju korytarzy ekologicznych wiodącego wzdłuż doliny Odry jest także ważnym szlakiem migracji ptaków wodnobłotnych. Liczebność ich grupowań spotykanych tu w okresie przelotów przekracza 20 000 osobników. Największą liczebność osiągają stada gęsi zbożowej *Anser fabalis* (3000–25 000 osobników). Dolina Środkowej Odry jest również ważnym miejscem zimowania tego gatunku (1000–3000 osobników), a także łabędzia krzykliwego *Cygnus cygnus* (700–900 osobników).

Na terenie jednostki występuje Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórza Dalkowskie, zatwierdzony Rozporządzeniem Nr 3 Wojewody Lubuskiego z dnia 17 lutego 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 9, poz. 172 z 28.02.2005 r.). Tą formą ochrony objęty został obszar o powierzchni 3 982 ha, z czego na terenie Gminy Bytom Odrzański

zajmuje on powierzchnię 2 863 ha (ok. 72%). Obszar ten zajmuje tereny w dolinie Odry oraz pas lasów w zachodniej części gminy i przechodzi w kierunku południowym na Wzgórza Dalkowskie. Celem ochrony jest zachowanie mozaikowego krajobrazu leśno-polnego w terenie o urozmaiconej rzeźbie powierzchni ziemi. Miejsce to jest jednym z najcenniejszych przyrodniczo terenów w gminie, charakteryzujących się wysoką bioróżnorodnością. Dominują tu biocenozy typu łąkowego, leśnego, szuwarowego i wodnego.

W pobliżu miejscowości Bonów zlokalizowany jest Rezerwat leśny Annabrzskie Wąwozy - utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dn. 21 lipca 1977 r. (M. P. Nr 19 poz. 107 z 1977 r.) oraz Zarządzeniem Nr 10/2012 regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 28 lutego 2012 r. w sprawie rezerwa-tu przyrody „Annabrzskie Wąwozy” (Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 26.03.2012 r. poz. 716). Rezerwat ten zajmuje powierzchnię 56,11 ha i obejmuje fragment Wzgórz Dalkowskich. Celem ochrony jest zachowanie naturalnego zróżnicowania ekosystemów leśnych przy unaturalnieniu ich struktury, z zachowaniem cennych gatunków flory i fauny. Teren rezerwatu charakteryzuje się bardzo urozmaiconą rzeźbą powierzchni ziemi. Różnice wysokości względnych między partiami szczytowymi a dnem wąwozów dochodzą do 40 m. Najwyższe wzniesienie ma wysokość 216 m n.p.m. (wieża widokowa).

7. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

7.1. Infrastruktura wodna, kanalizacyjna i gazowa

Do podstawowych zadań Gminy Bytom Odrzański zgodnie z Ustawą o samorządzie gminnym należy zapewnienie mieszkańcom dostaw wody oraz gospodarka kanalizacyjna.

Gmina Bytom Odrzański odznacza się wysokim stopniem zwodociągowania. Wszystkie miejscowości w gminie są zwodociągowane (miasto + 9 sołectw z przysiółkami) i zaopatrywane w wodę. Liczba mieszkańców korzystających z wodociągu wynosi ok. 5 475. Stopień zwodociągowania gminy wynosi 98,92 %.

Na terenie gminy ujęcie wody stanowią 2 studnie wiercone:

- studnia nr IVa - zlokalizowana na działce nr 270/2 obręb Bycz;
- studnia nr Va - zlokalizowana na działce nr 239/3 obręb Bycz.

Studnie użytkowane są pojedynczo lub łącznie w przypadkach zwiększonego zapotrzebowania na wodę. Wydajność gminnego ujęcia wody wynosi 1 344 m³/d.

Woda uzdatniana jest na w stacji uzdatniania wody zlokalizowanej na działce nr 1751 obręb Wierzbnice. Woda ze studni podawana jest przez filtry ciśnieniowe do zbiornika zapasowo-wyrównawczego o pojemności 600 m³. Ze zbiornika woda dostarczana jest dla odbiorców z miasta. Ponadto w wodę ze stacji uzdatniania zaopatrywany jest wodociąg grupowy do miejscowości

wiejskich: Bodzów, Sobolice, Bonów, Bycz, Drogomil, Królikowie, Małaszowice, Popowo, Tarnów Bycki i Wierzbnice.

Łączna długość sieci wodociągowej na obszarze całej Gminy Bytom Odrzański wynosi 49,4 km.

Na przestrzeni lat 2004-2012 odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej pozostał na obszarze Gminy na zbliżonym poziomie. Zwiększyła się natomiast dostępność gospodarstw domowych do sieci kanalizacyjnej i gazowej.

Tabela 33 Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej

Gmina	2004	2012
Gmina Bytom Odrzański		
wodociągi	94,5	94,7
kanalizacja	67,8	74,0
gaz	25,1	52,0
Powiat Nowosolski		
wodociągi	80,3	83,0
kanalizacja	34,0	39,2
gaz	15,4	24,1
Lubuskie		
wodociągi	87,9	89,7
kanalizacja	60,4	64,9
gaz	50,2	52,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Miasto Bytom Odrzański jest obecnie skanalizowane w 94%. Na przeważającej części miasta wykonana jest kanalizacja ogólnospławna. Ścieki bytowo-gospodarcze oraz deszczowe odprowadzane są ko-łektorem o średnicy 1 m. Kolektory uliczne wykonane są z rur kamionkowych, betonowych i rur PCV. Ok.

90% ścieków sływa grawitacyjnie do oczyszczalni ścieków w Tarnowie Byckim. Z części wschodniej miasta ścieki odprowadzane są do przepompowni ścieków zlokalizowanej przy ul. Głogowskiej, z której przepompowywane są do kolektora głównego i odprowadzane do oczyszczalni ścieków.

Oprócz niemal całkowitego skanalizowania miasta, jedynie 2 sołectwa zostały w całości wyposażone w sieć kanalizacyjną: Bycz i Tarnów Bycki. W miejscowościach wiejskich wybudowano 141 przydomowych oczyszczalni ścieków. Poziom skanalizowania gminy wynosi 74% (dane GUS).

Łączna długość przyłączy sieci kanalizacyjnej w gminie wynosi 22,9 km, w tym długość kanalizacji tłocznej odprowadzającej ścieki z ww. miejscowości - 4 237 mb. Ilość przyłączy kanalizacyjnych w gminie wynosi 646. Liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji to ok. 4 077 osób.

W miejscowościach wiejskich nieposiadających infrastruktury kanalizacyjnej, ścieki bytowo-gospodarcze odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych (szamb). Liczbę zbiorników bezodpływowych w gminie szacuje się na 130 (wg danych UM w Bytomiu Odrzańskim). Ponadto istnieje na terenie gminy 120 naturalno roślinno-stawowych przydomowych oczyszczalni ścieków.

Gmina Bytom Odrzański posiada mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków bytowo-gospodarczych i deszczowych. Jest ona zlokalizowana na działce nr 452/32 obręb Tarnów Bycki. Przepustowość oczyszczalni wynosi 858 m³/d. Oczyszczone ścieki odprowadzane są rowem melioracyjnym do rzeki Odry w km 4+300.

Gmina Bytom Odrzański charakteryzuje się również podobną do średniej województwa lubuskiego (52%) dostępnością do sieci gazowej. Sieć gazowa średniego ciśnienia z rur PE-HD SDR11 o średnicach de 125,90,60 wykonana w miejscowościach: Bytom Odrzański – dł. 5.960 mb, W Byczu – 2.643 mb, w Tarnowie Byckim – 3.104 mb, w Wierzbnicy – 5.241,36 mb, w Bodzowie – 3.662 mb, w Drogomilu – 1.336 mb. Operator gazociągu jest Dolnośląska Spółka Gazownictwa Zakład Gazowniczy Zgorzelec/

Obecnie budowa infrastruktury gazowej z uwagi na rozproszenie zabudowy (duże odległości między miejscowościami) nie jest racjonalna. Inwestycją tą nie są zainteresowani prywatni operatorzy, a także samorząd z uwagi na brak możliwości dofinansowania tego typu przedsięwzięć ze środków Unii Europejskiej i Budżetu Państwa.

7.2. Infrastruktura komunikacyjna

Drogi wojewódzkie tworzą trzy ciągi komunikacyjne i wraz z drogami powiatowymi spełniają najważniejszą rolę w układzie komunikacyjnym gminy.

Drogi wojewódzkie przebiegające przez gminę to:

- droga nr 292 relacji Nowe Żabno - Bytom Odrzański - Głogów – Lubin,
- droga nr 293 relacji Borów - Nowe Miasteczko - Bytom Odrzański,
- droga nr 325 relacji Tarnów - Siedlisko (przeprawa łodzią) - Bytom Odrzański.

Drogi wojewódzkie przebiegające przez obszar gminy tworzą dobre powiązanie z siecią dróg o znaczeniu krajowym, najważniejsze połączenia to:

- połączenie z drogą krajową nr 3 Świnoujście - Szczecin - Zielona Góra - Jelenia Góra Jakuszyce (przejście graniczne z Czechami), z odgałęzieniem w Lubinie w kierunku Wrocławia;
- połączenie z drogą krajową nr 12 Szprotawa - Żagań - Żary - Łęknica (przejście graniczne z Niemcami).

Do głównych dróg powiatowych na terenie Bytom Odrzański administrowanych przez Powiatowy Zarząd Dróg w Nowej Soli należą:

- Bytom Odrzański-Bodzów-Kłobuczyn,
- Bytom Odrzański-Wierzbnica-Miłaków,
- Królikowice-Małaszowice-Popowo,
- Bycz-Tarnów Bycki-Kielcz-Nowa Sól,
- Wierzbnica-Bonów-Kromolin.

Tabela 34 Drogi gminne

Lp.	Droga gminna (w tym drogi wewnętrzne, których administratorem jest gmina)	Liczba kilometrów
1	Drogi gminne utwardzone	22,617
2	Drogi gminne nieutwardzone	91,104

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Bytomiu Odrzańskim.

Aktualnie Gmina Bytom Odrzański administruje drogami o długości 113 km. 91,4 km dróg stanowią trakty nieutwardzone. Drogi gminne charakteryzują się dużym zróżnicowaniem pod względem nawierzchni oraz parametrów technicznych, tj.: szerokość, nośność, infrastruktura towarzysząca (chodniki, przejścia dla pieszych, oświetlenie, kanalizacja deszczowa).

Sporą część układu komunikacyjnego Gminy Bytom Odrzański stanowią drogi jednojezdniowe, niewystarczająca w dobie rosnącej liczby pojazdów i zwiększającej się mobilności mieszkańców. Drogi te nie gwarantujące odpowiedniego bezpieczeństwa użytkowników.

Drugim kluczowym problemem jest stan nawierzchni oceniany przez mieszkańców i zarządców dróg jako zły. Zatem konieczna jest budowa i przebudowa dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą, tak aby zwiększyć ich bezpieczeństwo i przepustowość.

Modernizacji dróg powinny towarzyszyć działania zmierzające do rozwoju ścieżek rowerowych łączących poszczególne miejscowości. Działanie takie nie tylko poprawiają stan środowiska naturalnego (poprzez ograniczanie niskiej emisji), ale również służą promocji turystyki i rekreacji. Mogą one przyczynić się zwłaszcza do rozwoju turystyki weekendowej.

Poprzez budowę ścieżek rowerowych poprawi się dostępność miejsc atrakcyjnych turystycznie. Dodatkowo ścieżki rowerowe zwiększają mobilność mieszkańców i umożliwiają nawiązywanie kontaktów pomiędzy mieszkańcami poszczególnych miejscowości, bez konieczności posiadania samochodu.

O dostępności komunikacyjnej Gminy Bytom Odrzański świadczy również siatka połączeń komunikacji publicznej dla wszystkich miejscowości zlokalizowanych na terenie jednostki.

Z dotychczasowych obserwacji wynika, że największy udział w przemieszczaniu się ludności w Gminie Bytom Odrzański mają prywatne środki transportu, następnie transport zbiorowy (publiczny PKS, prywatny – mini busy), transport rowerowy i pieszy.

Na podstawie informacji stwierdzić można, że usługi transportu publicznego świadczą następujące podmioty:

- PKS Nowa Sól Sp. z o.o. w likwidacji,

- Intertrans PKS Głogów,
- Prywatne przedsiębiorstwo.

Jednakże dostęp mieszkańców do komunikacji zbiorowej jest bardzo ograniczony. Najlepsze połączenia komunikacyjne mają miejscowości tranzytowe przy zlokalizowane przy głównej drodze wojewódzkiej. W pozostałych wsiach występują ograniczona lista połączeń, szczególnie w soboty i niedziele oraz podczas świąt.

Przez teren gminy i miasta przebiega linia kolejowa dwutorowa, zelektryfikowana o znaczeniu magistralnym Wrocław - Głogów - Zielona Góra - Szczecin. Jest to ważny szlak komunikacyjny włączony w sieć linii międzynarodowych.

Wodny szlak komunikacyjny stanowi rzeka Odra, która przepływa wzdłuż północnej granicy gminy. Stanowi ona ważny szlak transportowy o znaczeniu krajowym. Obecnie w sezonie wiosennym, letnim i jesiennym odbywa się tędy ruch pasażerski statkami Laguna i Zefir.

7.3. Gospodarka odpadami

Kwestią wymagającą analizy jest gospodarka odpadami, prowadzona na obszarze Gminy Bytom Odrzański. W jednostce tej w 2012 r. zebrano łącznie ok. 1223 tony odpadów zmieszanych, przy czym warto zauważyć, że na przestrzeni ostatnich lat nastąpił wzrost ilości zbieranych odpadów.

Gmina Bytom Odrzański przystąpiła do Związku Międzygminnego EKO-PRZYSZŁOŚĆ. Związek tworzy 13 gminy z terenu trzech powiatów (nowosolskiego, zielonogórskiego oraz wschowskiego). Istota funkcjonowania związku jest przejęcie obowiązku każdej gminy w związku ze zmianą ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach. Związek zajmie się zatem organizacją zbiórki i zagospodarowania odpadów komunalnych, jak również organizacją stałych punktów selektywnej zbiórki, sprawozdawczością i kampanią edukacyjno-informacyjną. Każdy z mieszkańców gmin, wchodzących w skład związku, będzie miał możliwość przekazania odpady w ramach działającego systemu do tych punktów.

Tabela 35 Ilość odpadów zmieszanych zbieranych w latach 2005-2012 w podziale na gminy (tony)

Gmina	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku [t]		
	2005	2012	2005=100
Gmina Bytom Odrzański	1 135,7	1 223,4	107,7
Powiat Nowosolski	23 217,0	23 601,6	101,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

8. FINANSE GMINY

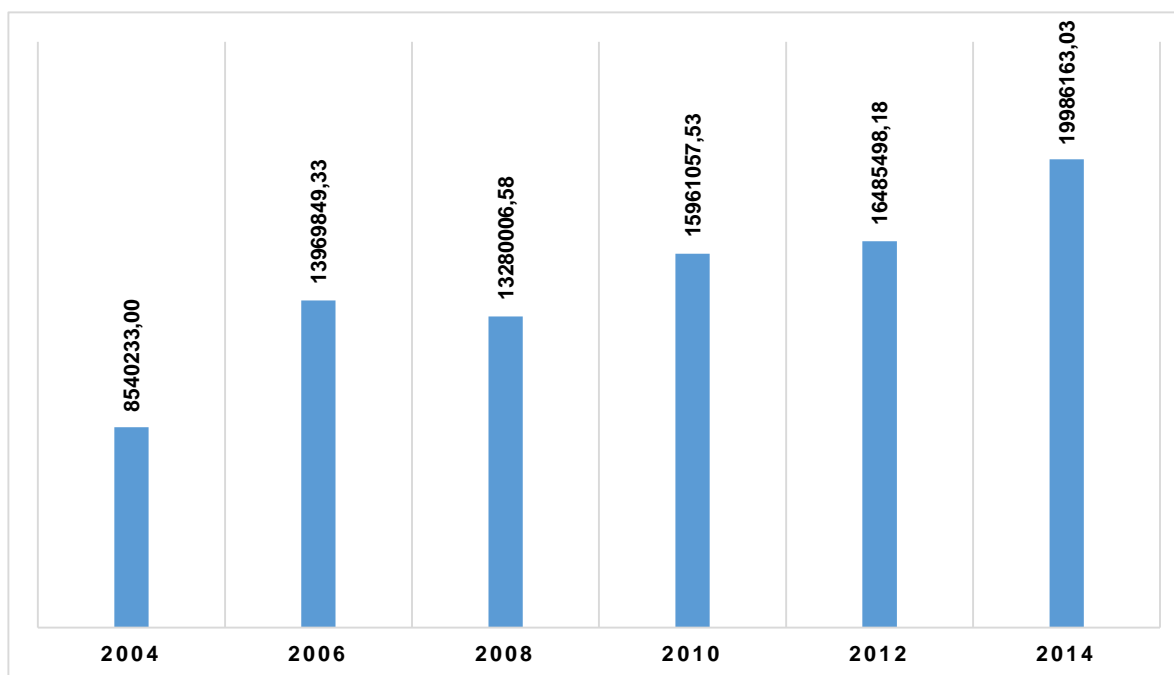
Z punktu widzenia możliwości realizacji celów każdej strategii znaczenie ma sytuacja finansowa podmiotów i głównych aktorów odpowiedzialnych za jej wdrażanie. Dlatego zasadna jest analiza finansów jednostki samorządu terytorialnego – Gminy Bytom Odrzański oraz zdiagnozowania najważniejszych tendencji ekonomicznych.

8.1. Dochody jednostki

Dochody budżetu gminy obejmują dochody z różnych źródeł oddanych w całości do dyspozycji gminy na podstawie regulacji prawnych, wraz z subwencjami i dotacjami z budżetu państwa oraz środków na dofinansowanie zadań z Budżetu Unii Europejskiej.

Dochody Gminy Bytom Odrzański w badanym okresie wykazują tendencję wzrostową. W 2004 r. dochody Gminy Bytom Odrzański wyniosły 8,5 mln złotych, dziesięć lat później 19,9 mln złotych. Wynika to ze wzrostu dochodów z tytułu podatków od osób fizycznych, osób prawnych oraz opłat lokalnych, a także wzrostu subwencji z budżetu państwa. Podobną tendencję da się zauważyć także w przypadku pozostałych gmin na terenie Powiatu Nowosolskiego, choć ewidentne są różnice w zakresie dynamiki wzrostu dochodów.

Wykres 7 Dochody ogółem Gminy Bytom Odrzański w latach 2004-2014

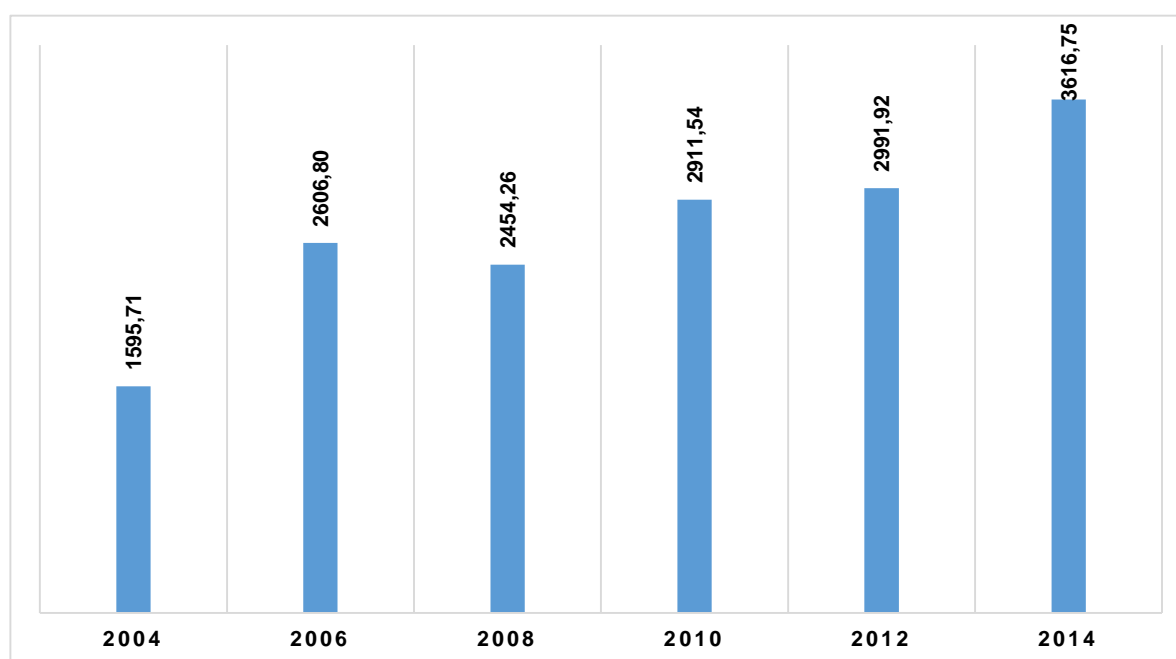

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Analizując finanse Gminy Bytom Odrzański należy również zwrócić uwagę na dochody danej jednostki terytorialnej w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Od 2004 r. dochody te stale rosną. W 2004 r. było to 1595 złotych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 r. dochody Gminy Bytom Odrzański w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 3616 złotych. Niewielka tendencja spadkowa w odniesieniu do poprzedniego roku widoczna była tylko w latach 2008-2009.

Wykres 8 Dochody Gminy Bytom Odrzański w przeliczeniu na mieszkańca

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Poniżej przedstawiono strukturę dochodów Gminy Bytom Odrzański na przestrzeni ostatnich lat. Analizy tych danych wykazuje, że najważniejszym źródłem dochodów są przede wszystkim subwencje (w tym subwencja oświatowa) oraz dotacje z Budżetu Państwa. Dochody własne są zdecydowanie mniejsze.

Tabela 36 Struktura dochodów Gminy Bytom Odrzański

	2008	2010	2012	2014
dochody ogółem	13280006,58	15961057,53	16485498,18	19986163,03
dochody własne	4926555,45	4648271,59	5821071,66	8037490,17
dotacje ogółem (celowe + dotacje paragrafy 200, 620)	-	4770366,94	3349223,52	4763022,86

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

subwencje ogólne	5606649,00	6542419,00	7315203,00	7185650,00
subwencje na zadania oświatowe	3906510,00	4453396,00	4967550,00	5253592,00
środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych	-	1286,72	837875,00	1892633,83
dochody ogółem na 1 mieszkańca	2454,26	2911,54	2991,92	3616,75
dochody własne na 1 mieszkańca	910,47	847,92	1056,46	1454,49
Dochody gminy ogółem wg działów				
rolnictwo i łowiectwo	64411,14	125715,78	973996,11	2023357,09
leśnictwo	0	0	0	0
rybołówstwo i rybactwo	0	0	0	0
górnictwo i kopalnictwo	0	0	0	0
przetwórstwo przemysłowe	0	0	0	0
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0	0	0	0
handel	0	0	0	0
hotele i restauracje	0	0	0	0
transport i łączność	60915,05	1968346,07	25023,12	1406935,44
turystyka	0	0	0	0
gospodarka mieszkaniowa	547150,21	478878,46	340946,10	425298,01
działalność usługowa	0	0	0	0
informatyka	0	0	0	0
nauka	0	0	0	0
administracja publiczna	152008,33	85671,18	96264,91	69896,61
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	779,00	17562,00	3087,06	23818,00
obrona narodowa	140,00	0	0	1100,00
obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	0	0	0	0
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	212494,99	107313,97	32070,00	28705,74
wymiar sprawiedliwości	0	0	0	0
dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	3587669,22	3393576,68	4291702,62	4778078,95
obsługa długu publicznego	0	0	0	0
różne rozliczenia	5701818,72	6584052,56	7346774,81	7437783,41
oświata i wychowanie	376360,03	292837,07	215087,41	411866,15

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

szkolnictwo wyższe	0	0	0	0
ochrona zdrowia	0	0	0	0
pomoc społeczna	2418391,42	2747033,25	2735245,41	2844316,45
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	35743,67	49454,78	283669,51	3150,00
edukacyjna opieka wychowawcza	122124,80	102261,70	98764,30	110844,87
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0	7404,03	38516,82	413701,49
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0	950,00	4350,00	3800,00
ogrody botan. i zoolog. oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	0	0	0	0
kultura fizyczna i sport	0	0	-	-
kultura fizyczna	-	-	0	3510,82

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

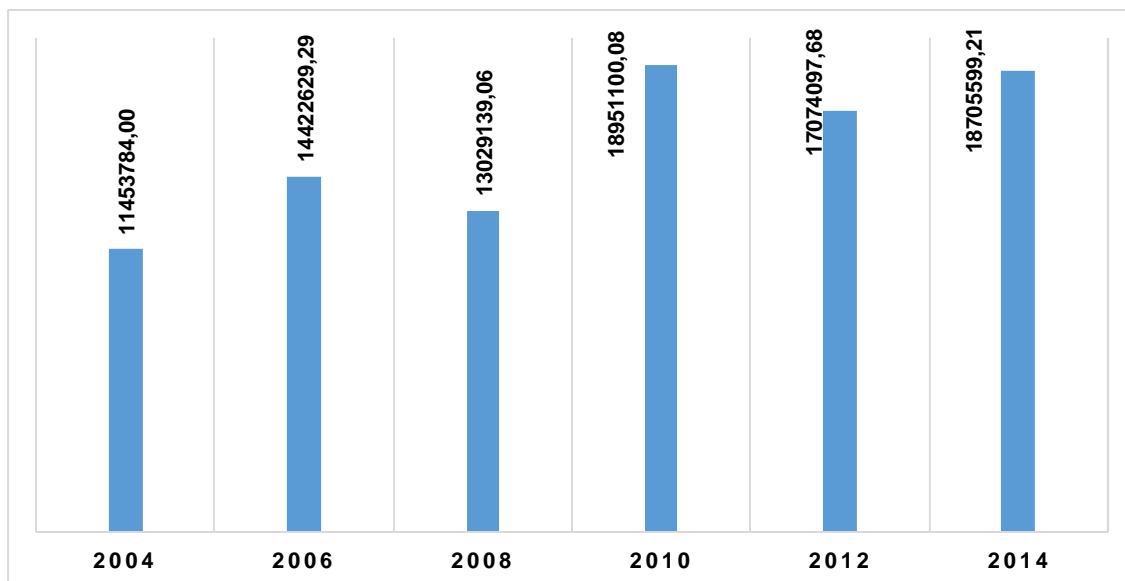
Warto zauważyć, że dochody własne Gminy Bytom Odrzański stanowią 1/3 dochodów ogółem. W dużej mierze sytuacja finansowa gminy jest uzależniona od środków z Budżetu Państwa trafiającej w postaci subwencji.

8.2. Wydatki jednostki

Wydatki z budżety Gminy Bytom Odrzański stopniowo zwiększały się do 2010 r. Wtedy to wskaźnik ten wyniósł 18,9 mln zł. Od tego momentu widoczna jest mała tendencja spadkowa. W 2014 r. znów zanotowano wzrost wydatku do kwoty 18,7 mln zł. Wykres znajdujący się poniżej przedstawia szczegółowe zestawienie wydatków budżetu Gminy Bytom Odrzański w latach 2004 – 2014.

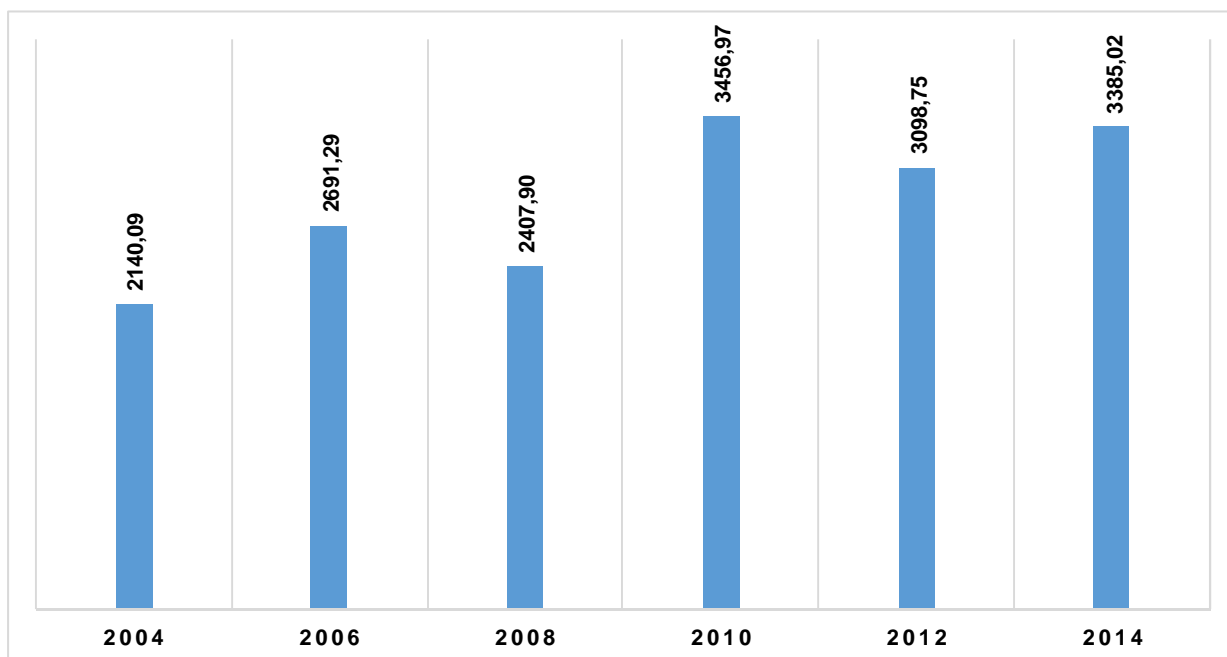
Wykres 9 Wydatki budżetu Gminy Bytom Odrzański w latach 2004 – 2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Wydatki budżetu Gminy Bytom Odrzański na jednego mieszkańca stopniowo zwiększały się do 2006 r. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze w okresie tym wyniosły 2,6 tys. zł. Od tego momentu następuje tendencja spadkowa. W 2014 r. wydatki budżetu gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca oscylowały w granicach 3385 zł. Szczegółowe zestawienie zawiera wykres znajdujący się poniżej.

Wykres 10 Wydatki budżetu Gminy Bytom Odrzański w przeliczeniu na jednego mieszkańca

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Struktura wydatków Gminy Bytom Odrzański pokazuje, że duża ich część to tzw. sztywne wydatki związane przede wszystkim z funkcjonowaniem oświaty i pomocy społecznej. Obszary te stanowią znaczącą część kosztów funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 37 Struktura wydatków budżetu Gminy Bytom Odrzański

	2008	2010	2012	2014
rolnictwo i łowiectwo	108878,02	104982,61	172161,62	524160,49
leśnictwo	0	0	0	0
rybołówstwo i rybactwo	0	0	0	0
górnictwo i kopalnictwo	0	0	0	0
przetwórstwo przemysłowe	0	0	0	0
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0	0	0	0
handel	0	0	0	0
hotele i restauracje	0	0	0	0
transport i łączność	1484948,65	5722993,64	98963,61	2231491,78
turystyka	103784,23	32402,45	1609877,61	202854,41
gospodarka mieszkaniowa	256286,95	278344,40	215916,95	190740,69
działalność usługowa	212005,78	83765,99	165999,69	324692,25
informatyka	0	0	0	0
nauka	0	0	0	0
administracja publiczna	1266389,97	1401982,89	1901349,87	1948460,79
urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	779,00	17562,00	3087,06	23818,00
obrona narodowa	140,00	495,00	0	1100,00
obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	0	0	0	0

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

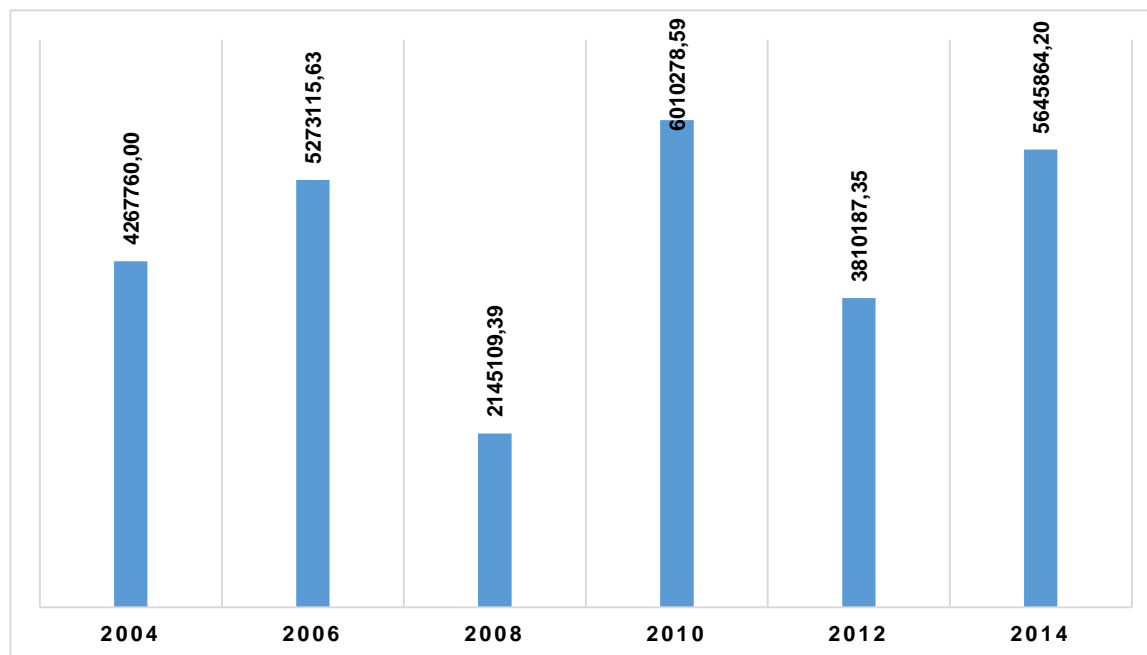
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	276723,78	258070,81	153345,31	227025,13
wymiar sprawiedliwości	0	0	0	0
dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	3467,43	3215,72	0	0
obsługa długu publicznego	25953,45	69422,57	249289,83	92191,05
różne rozliczenia	0	0	0	3431,00
oświata i wychowanie	4857952,10	5152930,79	5711761,20	6001360,13
szkolnictwo wyższe	0	0	0	0
ochrona zdrowia	63279,05	75333,65	77723,64	97150,07
pomoc społeczna	2806138,21	3205039,65	3181243,43	3349549,22
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	40006,67	49454,78	290066,38	3150,00
edukacyjna opieka wychowawcza	178791,84	180471,63	185995,28	200110,94
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	995854,29	774515,95	647502,64	2012051,51
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	247655,53	803677,27	486138,35	383549,61
ogrody botan. i zoolog. oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	0	0	0	0
kultura fizyczna i sport	100104,11	736438,28	-	-
kultura fizyczna	-	-	1923675,21	888712,14

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

Rozwój gminy oparty jest o rozbudowę infrastruktury publicznej. Dlatego istotne znaczenie ma zdolność jednostki do finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych. Największe wydatki majątkowe gmina poniosła w 2010 r. – 6 mln złotych. Średnia wartość wydatków majątkowych na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat wyniosła 4,5 mln złotych. Jest to wartość jaką można przyjąć badając zdolność samorządu do podejmowania wyzwań infrastrukturalnych w perspektywie najbliższych lat.

Wykres 11 Wydatki majątkowe Gminy Bytom Odrzański

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny.

8.3. Dochód podatkowy na mieszkańca

Istotnym miernikiem kondycji finansowej samorządu jest wskaźnik określany przez Ministerstwo Finansów – wskaźnik dochodu podatkowego Gg. Służy on m.in. do wyliczenia wielkości subwencji dla danej gminy. Wskaźnik ten w analizowanym okresie 2011-2014 był zdecydowanie niższy od wskaźnika Gg dla kraju.

Tabela 38 Wskaźnik Gg

	na 2011 r.	na 2012 r.	na 2013 r.	na 2014 r.
NOWA SÓL	925,62	964,76	1 058,90	1 102,10
BYTOM ODRZAŃSKI	642,91	625,35	757,60	863,48
KOLSKO	581,33	586,90	960,35	711,51
KOZUCHÓW	902,91	994,80	988,02	1 101,14
NOWA SÓL	852,08	809,05	894,55	1 069,60
NOWE MIASTECZKO	769,69	724,57	817,74	948,81
OTYŃ	668,36	702,53	746,04	799,85
SIEDLISSKO	679,97	626,92	715,64	996,83
Średnia wartość wskaźnika dla	752,86	754,36	867,36	949,17

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

powiatu nowosolskiego				
Wskaźnik Gg dla kraju	1 180,20	1 195,67	1 276,32	1358,98

Źródło: Ministerstwo Finansów.

9. ZGODNOŚĆ REALIZACJI CELÓW STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI.

W przypadku sporządzania strategii rozwoju lokalnego konieczne jest odwoływanie się do innych dokumentów planistycznych, również tych znajdujących się na wyższych szczeblach. Strategia winna zapewniać spójność i komplementarność zadań i priorytetów z tymi, które zostały zawarte w dokumentach opracowywanych na różnych poziomach.

Strategia rozwoju gminy uwzględnia cele strategii rozwoju województwa kraju, krajowej strategii rozwoju regionalnego, a także odpowiednich strategii ponadregionalnych oraz jest spójna z planem zagospodarowania przestrzennego województwa, powiatu i gminy.

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022” została dokładnie sprawdzona pod względem zgodności z następującymi dokumentami:

I. Szczebel Unii Europejskiej:

1. Komunikat Komisji „EUROPA 2020” Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu; Bruksela, 3 marca 2010r,
2. Strategia Unii Europejskiej na rzecz Zrównoważonego Rozwoju wraz z Komunikatem KE „Zrównoważony Rozwój Miast w Unii Europejskiej: Ramy Działania”,
3. Europejska Karta Samorządu Terytorialnego z 15 października 1985r,
4. Europejski Kodeks Dobrej Administracji z 06 września 2001r,
5. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z 14 stycznia 2003r. w sprawie roli władz lokalnych w procesie budowania Europy,
6. Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego,
7. Strategia Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020.

II. Szczebel narodowy:

1. Strategia Rozwoju Kraju 2020 - uchwała nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r.,
2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie- dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 13 Lipca 2012- Monitor Polski nr 36, poz. 423,
3. Strategia Sprawne Państwo 2020,
4. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”,
5. Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020,
6. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

7. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020,
8. Program Operacyjny Inteligentny Rozwój,
9. Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015,
10. Polityka Transportowa Państwa na lata 2006-2025,
11. Strategia Rozwoju Ochrony Zdrowia w Polsce na lata 2007 – 2013,
12. Strategia rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007-2013,
13. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 – 2020,
14. Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013,
15. Strategia Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2009-2015,
16. Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego,
17. Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej,
18. Program Lepsze regulacje 2015,
19. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej,
20. Strategia Rozwoju Transportu (SRT) do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
21. Krajowy plan gospodarki odpadami,
22. Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów,
23. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020,
24. Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych,
25. Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku,
26. Program Rozwoju Przedsiębiorstw,
27. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarczej,
28. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
29. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030,
30. Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020,
31. Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020,
32. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

III. Szczebel regionalny:

1. Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020,
2. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020,
3. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020,
4. Lubuska Regionalna Strategia Innowacji,
5. Program Rozwoju Innowacji,
6. Strategia Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego,
7. Plan Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego,
8. Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego,

Programu Rozwoju pod nazwą „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bytom Odrzański na lata 2015 – 2022”

9. Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014 – 2020,
10. Lubuska Strategia Zatrudnienia na lata 2011 – 2020,
11. Lubuska Strategia Ochrony Zdrowia na lata 2014 – 2020,
12. Strategia Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego,
13. Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego na sieci komunikacyjnej w wojewódzkich przewozach pasażerskich,
14. Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach perspektywy finansowej na lata 2014 – 2020,
15. Lista zadań rezerwowych do Planu inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach perspektywy finansowej na lata 2014 – 2020,
16. Program Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Lubuskiego,
17. Wojewódzki Program Pomocy Społecznej,
18. Lubuski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej,
19. Lubuski Plan Działań Na Rzecz Zatrudnienia,
20. Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020,
21. Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2013 – 2016,
22. Program ochrony środowiska dla województwa lubuskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019,
23. Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012 – 2017 z perspektywą do 2020,
24. Program ochrony powietrza dla strefy lubuskie.

IV. Szczebel lokalny:

1. Strategia Rozwoju Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego,
2. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego,
3. Strategia Rozwoju Powiatu Nowosolskiego (projekt),
4. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy,
5. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bytom Odrzański,
6. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bytom Odrzański na lata 2014-2017 z perspektywą na lata 2018-2021,
7. Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla GMINY Bytom Odrzański,